

UNIVERSITATEA AGRARĂ DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 352.07(478)

CEZARA FETESCU

**SPORIREA PERFORMANȚEI MANAGEMENTULUI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE
LOCALE CA PREMISĂ A DEZVOLTĂRII SPAȚIULUI RURAL DIN REPUBLICA
MOLDOVA**

**SPECIALITATEA: 521.03 – ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
(ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE)**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul departamentului Administrarea afacerilor și limbi moderne a Universității Agrare de Stat din Moldova.

Conducător științific:

LITVIN Aurelia, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, UASM.

Componenta Comisiei de doctorat:

1. *Președinte* - **TIMOFTI Elena**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, UASM.
2. *Secretar științific* - **LITVIN Aurelia**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, UASM.
3. *Referent oficial* - **PRISĂCARU Veronica**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, UASM.
4. *Referent oficial* - **POPOVICI Angela**, doctor în istorie, conferențiar universitar, AAP.
5. *Referent oficial* - **VACULOVSCHI Elena**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, ASEM.

Suținerea va avea loc la **12.08.2022** ora **10:00**, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității Agrare de Stat din Moldova, pe adresa: MD 2049, or. Chișinău, str. Mircești, 42, etajul **3**, sala **E- 326**.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expeditat la data de **12.07.2022**.

Conducător științific:

LITVIN Aurelia, doctor
habilitat în științe
economice,
profesor universitar

Autor:

FETESCU Cezara

© Fetescu Cezara, 2022

CUPRINS

1. Repere conceptuale ale cercetării	4
2. Conținutul tezei	8
3. Concluzii generale și recomandări	24
4. Bibliografie	28
5. Lista publicațiilor autorului la tema tezei	30
6. Adnotare (în română, rusă și engleză)	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate: Lucian Blaga în poezia sa „Sufletul satului” afirma că „veșnicia s-a născut la sat”. Această afirmație ar trebui să corespundă perfect țării noastre, dat fiind faptul că Republica Moldova este țara cu cea mai mare cotă a populației rurale din Europa de Est. Dar, în pofida acestui fapt, rata șomajului, conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică la sate este de aproape două treimi. An de an, populația Republicii Moldova continuă să scadă. Cetățenii Republicii Moldova își părăsesc patria din cauza lipsei locurilor de muncă și a unei perspective de viitor, iar în ultimii ani și din cauza unui mediu social nefavorabil. Astfel, satele rămân în mare parte pustii, fiind populate doar de persoane în etate care sunt în imposibilitatea de a contribui la dezvoltarea infrastructurii rurale, care devine mai proastă an de an. Drumurile impracticabile, lipsa forței de muncă sunt doar unele din motivele din care în localitățile rurale este greu de dezvoltat și practicat unele activități economice. Din aceste considerente sărăcia se resimte într-o bună parte din localitățile rurale, iar conaționalii noștri pleacă peste hotare, sperând să găsească în străinătate o viață mai bună. Or, asta să fie veșnicia de care vorbea Blaga?

Până și denumirea de țară agrară deja nu mai este actuală, sectorul agricol asigurând doar cca 10% din PIB, întâietatea fiind deținută de comerț, iar populația, proprietari de terenuri mănoase, se alimentează cu roșii importate de pe pământurile lutoase ale Turciei. Și toate acestea în procesul integrării europene, care pentru moldoveni devine aidoma liniei orizontului, aproape, dar de neajuns.

În această ordine de idei, urmează să găsim un răspuns la întrebarea „Cum asigurăm o creștere economică permanentă?”. Modelele menite să soluționeze problema creșterii economice au fost și rămân actuale pentru cercetătorii din domeniul economic, aceste modele reprezentând mare interes pentru economiștii perioadei clasice precum Adam Smith și David Ricardo. Modelele keynesiene, dar și descendentele directe ale acestora, aici ne referim la modelele neokeynesiene, puntează faptul că pentru a avea o economie stabilă este nevoie de utilizarea unor politici la nivel macroeconomic care să presupună inclusiv intervenția directă din partea statului. Este de menționat faptul că în viziunea Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricole și Rurală 2022-2027, Republica Moldova va deține un „sector agroalimentar competitiv, centrat pe lanțurile valorice cu un potențial sporit, dezvoltat în armonie cu mediu ambiant și rezilient la schimbările climatice, care consolidează securitatea și siguranța alimentară și oferă bunăstare și condiții de trai mai bune în mediul rural”, altfel spus, statul deja face mici tentative de a se implica.

Tendențele de modernizare a managementului APL impuse de schimbările majore din societate, cât și de noile abordări ale managementului public, solicită autorităților publice implementarea unor proceduri de măsurare a performanțelor în vederea asigurării sporirii continue a acestora. Au fost și sunt încă depuse numeroase eforturi pentru a obține performanță în sectorul public în vederea îmbunătățirii calității serviciilor oferite cetățenilor, asigurării unui mediu de viață sănătos și sigur, cât și a dezvoltării durabile a unităților administrativ-teritoriale. Dar o bună parte din aceste încercări nu s-au soldat cu succes.

La nivel internațional, performanțele serviciilor publice ale unei țări corelează cu nivelul de încredere al populației față de administrația publică, dexteritatea desfășurării activităților economice și, evident, nivelul de trai al populației. Racordând aceste lucruri la Republica Moldova, se constată necesitatea urgentă de acțiune în direcția sporirii și multiplicării competențelor managementului APL în vederea asigurării unei prosperități economice, a coeziunii și bunăstării sociale.

Problema transferului de performanțe din partea managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural este studiată nu doar la nivelul Republicii Moldova, dar și la nivel mondial. Totodată, am constatat o deficiență la nivel de măsurarea a acestor performanțe, cât și la nivel de percepere

generală a acestora din simplu motiv că performanța se identifică cu niște rezultate deosebite, net superioare ale unei acțiuni față de rezultatele unei acțiuni similare. Performanța este o însușire care poate fi tratată cu subiectivitate, aceasta fiind percepută de către persoane diferite în mod diferit, astfel pentru locuitorii statelor dezvoltate din zona UE performanța APL este percepută într-un fel, iar pentru locuitorii țărilor în tranziție – este percepută cu totul în alt fel, și aici ne referim la nivelul minim la care să putem constata că APL a înregistrat sau nu performanță.

Republica Moldova, de o bună perioadă de timp încearcă să contribuie la dezvoltarea regională prin elaborarea diferitor măsuri de dezvoltare impuse prin Legea nr. 438 privind dezvoltarea regională a Republicii Moldova sau prin elaborarea și implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020, cât și aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea acestei Strategii, încercând prin aceste acțiuni să atingă și ea nivelul stabilit prin realizarea reformei administrației publice. Pe această cale Republica Moldova tinde să se alinieze la standardele europene care atribuie administrației publice locale însușiri precum transparența, predictibilitatea, responsabilitatea și eficiența – însușiri care pot fi obținute doar prin promovarea de politici și reforme menite să contribuie la sporirea performanțelor APL, lucru susținut și de cercetările efectuate de numeroși reprezentanți ai mediului academic în direcția identificării unor posibilități de dezvoltare a spațiului rural din Republica Moldova, inclusiv prin transferul performanțelor managementului APL. Incontestabilă este contribuția adusă de savanți și cercetători autohtoni precum Secrieru Angela, Paladi Ion, Popovici Angela, Popovici Corneliu, Sîmboteanu Aurel, Negru Ecaterina, Șaptefrați Tatiana, Tofan Tatiana, Savca Tatiana, Sacă Victor, Juc Victor, Prisăcaru Veronica, Litvin Aurelia, Zaharco Silvia, Grinciuc Liliana, Varzari Ana – anume acestor savanți le datorăm parcurgerea efectivă a primilor pași în direcția reformării și eficientizării administrației publice. Nu putem nega aportul semnificativ adus și de către lucrările științifice ale autorilor străini, inclusiv Pollit Ch., Bouckaert G., Simon Herbert A., Thompson V., Smitzburg D., Drechsler W., Kattel R., Eymeri-Douzans J., Aleohin A., Karmolițkii A., Doga V., Androniceanu A., Băileșteanu Gh., Rădulescu C. Anume aceste lucrări au servit în calitate de catalizator și sursă primară de informare pentru cercetătorii autohtoni, fapt ce a sporit semnificativ contribuția adusă de mediul academic în direcția identificării posibilităților de sporire a performanțelor managementului APL în direcția perfecționării acestuia.

Perfecționarea managementului instituțiilor administrației publice locale este un proces de o complexitate deosebită. Profesionalizarea echipei manageriale implică mutații multiple, vizând aspectele referitoare la ridicarea nivelului de pregătire în domeniu, însușirea principiilor managementului modern, perfecționarea stilului și metodelor de muncă cu subordonații și cu publicul, cultivarea receptivității față de nou și, nu în ultimul rând, ridicarea nivelului de conștiință profesională și civică a managerilor. Cu alte cuvinte, sporirea performanței managementului administrației publice locale reprezintă o cerință intrinsecă a dezvoltării spațiului rural și comunității locale, cât și un garant al dezvoltării societății în ansamblu în condițiile integrării europene.

Scopul tezei constă în identificarea posibilităților de sporire a performanțelor managementului APL de nivelul I în vederea transferului acestora în direcția dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Obiectivele cercetării. Pentru atingerea scopului propus sunt trasate următoarele *obiective*:

1. Elucidarea implicațiilor pe care le au noile modele de management public asupra reconfigurării administrative.
2. Investigarea fundamentelor teoretice și metodologice existente privind posibilitățile de evaluare a performanțelor managementului APL prin prisma contribuției sale la dezvoltarea spațiului rural.

3. Evaluarea viabilității socioeconomice a spațiului rural în vederea identificării unor direcții prioritare de dezvoltare a acestuia prin implicarea managementului APL.
4. Identificarea unor pârghii de perfecționare a managementului APL prin intermediul înlăturării barierelor intermediare ce împiedică transferul de performanțe în direcția dezvoltării spațiului rural.
5. Determinarea impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural prin utilizarea metodei feedbackului.
6. Elaborarea unui mecanism de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiva dezvoltării spațiului rural.

Ipoteza de cercetare se referă la supoziția conform căreia performanțele managementului APL de nivelul I reprezintă un factor determinant în vederea dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova, impactul transferului de performanțe fiind cuantificat prin intermediul calității vieții în mediul rural, evaluată de către locuitorii zonelor rurale în calitatea lor de beneficiari finali ai transferului de performanțe a managementului APL.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în următoarele: stabilirea controverselor în abordările conceptuale ale administrației publice ca catalizatori ai producerii schimbărilor menite să reconfigureze sistemul administrativ prin intermediul noilor modele de management public; identificarea criteriilor menite să stabilească impactul transferului de performanțe al managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova; stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a spațiului rural prin prisma diagnosticului nivelului de dezvoltare, caracteristicilor acestuia și afinității sale cu performanțele managementului APL; sugerarea unor pârghii de perfecționare a performanțelor managementului APL prin elucidarea și analiza barierelor intermediare ce împiedică transferul de performanțe în direcția dezvoltării spațiului rural; elaborarea unei fișe de evaluare a impactului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural, menite să identifice rezervele interne de sporire a acestora; sugerarea unui mecanism de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiva dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în elaborarea unui mecanism de perfecționare a performanțelor managementului APL și a unei fișe de evaluare a acestor performanțe, fapt care va contribui la eficientizarea activităților APL de nivelul I în calitate de factor stimulator al creșterii economice, în vederea aplicării strategiilor manageriale în dezvoltarea durabilă a spațiului rural.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. În procesul cercetării, în vederea realizării obiectivelor trasate, autorul a utilizat cu precădere metodele clasice de cercetare precum: explicarea, observarea empirică, interpretarea, analiza cantitativă și calitativă, inducția, deducția, abstracția, sinteza, comparația, gruparea, metoda tabelor, metoda grafică, metoda chestionării, interviuarea tematică. Selectarea metodelor de cercetare a fost efectuată atât în corelare cu obiectivele trasate, cât și în corespundere cu prevederile metodologiei cercetărilor științifice aferente domeniului abordat.

Baza informațională a cercetării a fost axată preponderent pe publicațiile științifice ce țin de domeniul cercetat, pe actele normative și legislative ce reglementează domeniul de cercetare în Republica Moldova, pe datele furnizate de baza de date a Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova și, nu în ultimul rând, pe datele cu caracter cantitativ și calitativ obținute în procesul de interviuare și chestionare a diferitor categorii de respondenți precum reprezentanții APL de nivelul I și locuitorii localităților rurale din Republica Moldova.

Obiectul cercetării îl reprezintă administrația publică locală de nivelul I.

Limitele cercetării: În procesul de cercetare a obiectului investigat autorul s-a ciocnit de numeroase limite precum reticența manifestată de către primarii localităților rurale, cât și de către reprezentanții autorităților publice centrale, limită care a dus la colectarea extrem de dificilă a datelor primare pe care s-a bazat cercetarea.

O altă limită semnificativă a fost pandemia de Covid-19 care a impus o serie de restricții ce au împiedicat vădit buna desfășurare a cercetării, autorul fiind lipsit atât de posibilitatea interviuării și observării continue a subiecților cercetați, cât și de posibilitatea consultării unor resurse bibliografice importate cu o valoare semnificativă pentru cercetarea în cauză.

Semnificația teoretică a lucrării constă în identificarea unor metode și mecanisme menite să contribuie la sporirea performanțelor managementului APL în vederea transferului acestor performanțe asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării derivă din fișa propusă de autor pentru evaluarea impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural, cât și din factorii de dezvoltare durabilă delimitați în baza studiului viabilității spațiului rural. Dat fiind faptul că dezvoltarea spațiului rural în majoritatea țărilor dezvoltate ale lumii este prerogativa autorităților publice locale, lucrarea evaluează impactul performanțelor managementului administrației publice cu scopul identificării barierelor ce stau în calea transferului de performanțe asupra dezvoltării spațiului rural, fapt ce permite delimitarea unui mecanism de perfecționare a acestuia prin identificarea anumitor pârgii concrete.

Menționăm că aceste rezultate vor putea fi aplicate cu succes atât la nivel teoretico-metodologic de către cercetătorii din domeniu, cât și la nivel micro și macro economic, fișa de evaluare propusă putând fi utilizată cu succes, fără careva costuri suplimentare, de către primarii localităților rurale din Republica Moldova, iar mecanismul de sporire a performanțelor managementului APL propus de către autor putând fi preluat și aplicat la nivel de țară.

Aprobarea rezultatelor științifice: Rezultatele teoretico-metodologice și aplicative ale cercetării au fost prezentate la un șir de conferințe științifico-practice naționale precum: Simpozionul Științific Internațional „Perspectivele dezvoltării durabile a spațiului rural în contextul noilor provocări economice”, dedicat aniversării a 85 ani de la fondarea Universității Agrare de Stat din Moldova (Chișinău, UASM, 2018), Conferința practico-științifică «Проблемы и вызовы экономики региона в условиях глобализации» (Universitatea de Stat din Comrat, 2018), edițiile Conferinței științifico-practice cu participare internațională „Dinamica schimbării și cultura organizațională a viitorului” (Centrul de Excelență în Economie și Finanțe 2020, 2021).

La nivel internațional rezultatele cercetării au fost prezentate la următoarele Conferințe internaționale: conferința „Risk in contemporary economy”, Iunie, Galați, România, Universitatea „Dunărea de Jos”; Conferința „Global science and education in the modern realities-2020”, August 2020, Washington, SUA; Conferința „Practical significance of modern scientific research-2019”, Aprilie 2019, Ucraina; Conferința „Inovative looks into the future-2019”, Ianuarie 2019, Ucraina.

Conceptele principale ale tezei, precum și rezultatele cercetării au fost reflectate în 14 lucrări științifice publicate atât în culegeri naționale, cât și în culegeri de articole și monografii internaționale.

Rezultatele cercetării au fost valorificate de către primăriile a 3 localități rurale prin următoarele acțiuni, confirmate prin actele de implementare:

1. Utilizarea metodologie de evaluare a impactului managementului APL asupra gradului de dezvoltare a localității elaborate de către autor.

2. Valorificarea propunerilor și recomandărilor autorului privind posibilitățile de sporire a performanțelor managementului APL.
3. Încurajarea implementării etapelor și acțiunilor prevăzute de mecanismul elaborat de către autor în vederea canalizării performanțelor managementului APL în direcția dezvoltării spațiului rural.

Sumarul capitolelor tezei: Scopul lucrării și obiectivele trasate au conturat următoarea structură logică a tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, alcătuită din 134 surse, 17 anexe, 123 pagini text de bază, 19 tabele, 40 figuri.

CONȚINUTUL TEZEI

În **capitolul I** cu titlul „**Aspecte teoretice ale tranziției managementului APL de la geneză spre performanță**” se face referință la dezvoltarea evolutivă a managementului administrației publice locale, se determină particularitățile regimurilor politico-administrative existente, se identifică implicațiile noilor modele de management asupra consolidării reformei administrative – toate aceste acțiuni având ca scop abordarea teoretică a managementului APL prin prisma performanțelor acestuia, în vederea identificării unor indicatori menși să cuantifice impactul transferului de performanțe al managementului APL de nivelul I asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

„Analizând vasta diversitate administrativă a țărilor europene, profesorul grec T. Tsekos afirma că „deși statele europene împărtășesc aceleași tradiții comune – alegeri libere, participarea publicului, auto-guvernare locală etc. – transcripția structurală însă a acestei moșteniri politice comune, la nivel administrativ, generează paradigme ale organizației publice de o diversitate majoră” [10, p. 67]. Or, managementul schimbării este o trăsătură critică a oricărui model administrativ. Astfel, nu doar operațiunile de creare a hotărârilor și cele cotidiene pot varia, dar, cel mai important este faptul că, modificarea este percepută și direcționată în modalități total diferite de către diverse sisteme administrative naționale” [16, pag. 9].

Diversitatea de viziuni și percepții a generat de-a lungul timpului perindarea mai multor modele administrative, care, potrivit lui Maurice Duverger, presupun „obiecte abstracte, formale, asupra cărora se poate reflecta și care ajută cercetătorul în înțelegerea obiectelor concrete, reale, în stabilirea și explicarea faptelor bazate pe descoperirea raporturilor lor” [2, pag. 1]. Evident, aceste modele nu au scăpat fără analize științifice care, deseori, au demonstrat că modelele „se regăsesc, uneori, simultan” [10, pag. 1]. În acest context, putem afirma cu fermitate că știința administrativă este alcătuită dintr-o „colecție dispersată” de viziuni, modele ale sistemelor administrative care se regăsesc utilizate „după placul autorilor, fie izolat, fie amalgamat în interiorul aceluiași analize prin împrumuturi uneori inexplicabile din teoriile și modelele de origini diferite” [2, pag. 1-2]. La originea sistemelor politico-administrative, potrivit lui Gerard Sintic, au stat modele clasice (figura 1), care cuprind modelul liberal, modelul autoritar și modelul weberian. Ulterior, aceste modele au fost înlocuite de așa numitele „noile modele” care cuprind modelul neoliberal și modelul democratic.

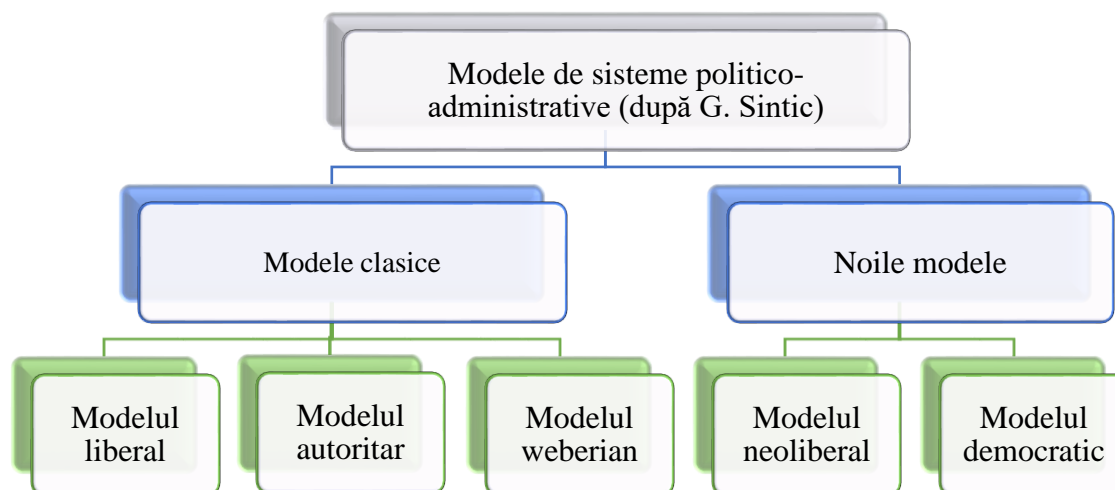

Fig. 1. Tipologia modelelor de organizare a sistemelor politico-administrative

Sursa: Elaborată de autor în baza [2, pag. 2]

Dacă ar fi să suprapunem modelele clasice, am obține o imagine „simplă, ordonată, coerentă a unei administrații instrumentale, unitare, piramidal ierarhizate, centralizate” [2, pag. 14]. Modelele clasice au fost supuse numeroaselor critici din motiv că fac din administrație un instrument de pură constrângere. „Este foarte clar că modelul liberal nu numai că limitează funcțiile economice ale administrației, dar nu admite în exercitarea acestor funcții decât utilizarea mijloacelor de injoncțiune: prerogative de putere publică, și nu concesiune de prestații, pe când modelul Weberian – anume relația de dominație, care este plasată în miezul oricărei construcții administrative” [2, pag. 14]. Aceste caracteristici au dus la apariția contradicțiilor în interiorul acestor modele, făcând imaginea lor nesigură și impunând știința administrativă să le reconceptualizeze, găsindu-le noi parametri.

O analiză comparativă a modelelor politico-administrative perindate în timp ne permite să evidențiem punctul lor vulnerabil comun, este vorba de acest principiu al separării dintre puterea politică și cea administrativă.

„Scepticii, consideră că următoarele modele menite să revoluționeze managementul administrativ ar trebui obligatoriu să reprezinte în sine o mutație produsă în timp a modelului weberian, adaptat condițiilor impuse de schimbările produse în societate sub influența NPM. Menționăm că împărtășim în totalitate această opinie, mai ales în condițiile țărilor cu un nivel scăzut de dezvoltare și cu un sistem democratic aflat la etapa incipientă. Ba mai mult, în prezent se vorbește despre un nou fenomen în administrația publică numit statul neo-weberian (NWS), model care subminează substanțial poziția ocupată până nu demult de demersul major de reformism administrativ cunoscut sub numele New Public Management (NPM)” [6, pag. 287]. NWS este un model ce competiționează cu NPM, fiind considerat o reinterpretare a teoriei lui Max Weber într-o abordare specifică continentului european și provoacă interes cercetătorilor din țările cu un nivel scăzut de dezvoltare, precum e cazul nostru din următoarele motive:

1. „În primul rând, NWS ca concept empiric are un background distinct în evoluțiile Europei continentale și încorporează în multe privințe răspunsul european la globalizarea economică [4, pag. 96].
2. În al doilea rând, în timp ce NWS are o origine empirică clară, în ultimii ani conceptul a obținut o semnificație normativă puternică pentru țările cu venituri medii și pentru țările mai puțin dezvoltate (de exemplu, CEE), unde servește ca o reamintire critică că, înainte de modernizarea administrației

publice (cum ar fi reformele NPM), este nevoie de un aparat administrativ weberian care să poată fi modernizat.

3. În al treilea rând, „deoarece NWS este un concept cu aspecte atât empirice, cât și normative clare, devine evident că însăși conceptul de modernizare sau schimbare al administrației publice (și NWS face parte din acest proces) are nevoie de o dezvoltare teoretică serioasă pentru a evita schimbarea de dragul schimbării, așa cum pare să fi fost cazul multor reforme inspirate de NPM” [4, pag. 97].

Cert este că orice stat în traiectoria pe care și-o propune să o parcurgă spre reformarea managementului public se va ciocni inevitabil de operarea unor schimbări funcționale, structurate pe principii care urmăresc obiectivul modernizării nu doar la nivelul unor aspecte separate, ci a sistemului de administrație publică în ansamblu. Totodată, considerăm că în procesul de modernizare a administrației publice, prezintă relevanță procesul de reengineering managerial care presupune debarasarea definitivă de tradițiile trecutului, mai ales atunci când toate încercările de a îmbunătăți practicile vechi nu au avut sorti de izbândă. Considerăm că toate eșecurile înregistrate de până acum de Republica Moldova privind reformarea coerentă a administrației publice, întârzierile și inconsecvențele obligă la schimbarea de atitudine prin aplicarea unei „terapii de șoc”, terapie care trebuie să fie susținută de stat și care trebuie să fie orientată la multiplicarea performanțelor managementului APL, autorul identificând managementul performanțelor APL cu *rezultatul deosebit, în comparație cu alte rezultate similare, al procesului de planificare, organizare, conducere și control al activității APL, caracterizat prin atingerea obiectivelor trasate în condiții de maximă eficiență și eficacitate, cu efecte durabile și orientare spre crearea de valoare identificabilă și recunoscută drept una semnificativă de către locuitorii unei unități administrativ-teritoriale, în calitatea lor de beneficiari finali ai rezultatului acestei acțiuni.*

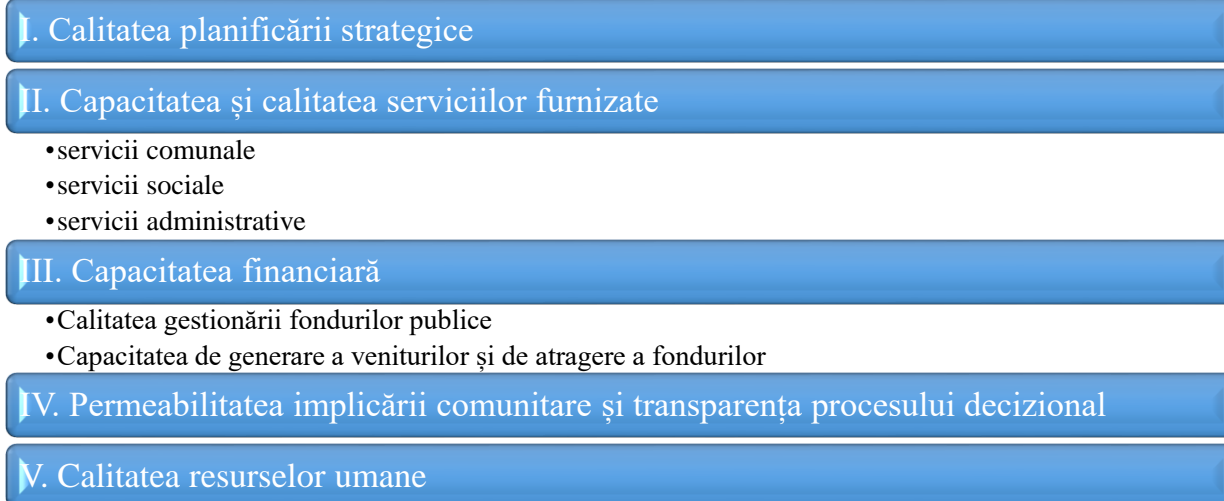

Fig. 2. Criterii sugestive pentru evaluarea performanțelor managementului APL

Sursa: Elaborată de autor

Conform art. 14 al Legii privind administrația publică locală [1], transpunerea principiilor de dezvoltare durabilă în documentele de politici locale constituie prerogativa autorităților publice locale, deoarece atribuția de „aprobare a programelor de dezvoltare socioeconomică” îi revine consiliului local. Din aceste considerente, conchidem că responsabilitatea pentru dezvoltarea spațiului rural îi revine în mare parte APL de nivelul I, în baza prerogativelor sale legale. Așa cum dezvoltarea socioeconomică începe de la procesul de planificare, continuă cu asigurarea necesităților fiziologice precum educație, alimente, sănătate, servicii comunale, urmată de transparența procesului decizional

și permeabilitatea implicării comunitare – or, toate acestea fiind posibil de asigurat doar în condițiile existenței unei echipe competente de funcționari publici, ne-am permis să identificăm cinci criterii, pe care le considerăm relevante, ce ar putea servi drept bază pentru evaluarea performanțelor managementului APL (figura 2).

Considerăm că o evaluare periodică a performanțelor managementului APL, fie chiar și o autoevaluare care să se refere doar la evaluarea gradului de atingere al obiectivelor va constitui un pas semnificativ în direcția perfecționării APL, iar implicarea comunității în calitate de evaluator va spori credibilitatea rezultatelor, cât și va determina vulnerabilitățile managementului APL. De aceea sugerăm ca evaluarea performanțelor managementului APL să fie implementată la nivelul fiecărei localități rurale, pe principii legale și unanim acceptate, evaluare care trebuie să fie centrată pe nivelul de atingere al obiectivelor strategice, operaționale și chiar electorale, cât și pe calitatea și capacitatea îndeplinirii atribuțiilor APL stabilite în bază legală.

În aceste condiții nu ne rămâne decât să constatăm trista realitate prin a afirma că „dacă satele au fost distruse de politica irațională a statului, tot statul are obligația morală și financiară să le readucă la viață, chiar dacă actualmente statul este organizat pe alte principii și condus de alți politicieni” [5, pag. 108].

Capitolul II „Evaluarea nivelului de dezvoltare al spațiului rural din Republica Moldova prin prisma interdependenței sale cu performanțele managementului APL” este destinat totalmente diagnosticului nivelului de dezvoltare a localităților rurale, în vederea determinării unor direcții prioritare ce pot contribui la dezvoltarea acestora. Tot în acest capitol sunt identificate barierele intermediare ce împiedică transferul performanțelor managementului APL în direcția dezvoltării spațiului rural prin procesarea unor rezultate ale cercetării.

În contextul noilor transformări care și-au lăsat amprenta asupra tuturor sferelor și domeniilor de activitate, conceptul de „spațiu rural” rămâne fundamentat științific insuficient, inclusiv la nivel aplicativ. Abordările multidisciplinare ale acestui concept reflectă specificul apariției și dezvoltării formațiunilor rurale, reprezintă o abordare naturală și, în același timp, necesară, dacă luăm în considerare complexitatea acestui termen. Acest lucru asigură claritate și consecvență eforturilor de definire a spațiului rural, în vederea identificării trăsăturilor multivalente ce stau la baza acestuia.

Toate aceste abordări scot la iveală numeroase caracteristici (tabelul 1), care, în sumă, și presupun tot ceea ce este rural.

Tabelul 1. Caracteristicile specifice abordărilor conceptului de „spațiu rural”

Nr.	Caracteristici specifice abordării:			
	istorice	geografice	sociologice	economice
1.	Apariția spațiului rural.	Poziția geografică.	Tradițiile și obiceiurile.	Economia rurală.
2.	Dezvoltarea și evoluția istorică a spațiului rural.	Condițiile climaterice.	Modul de viață.	Forțele de producere de bază.
3.	Specificul național.	Ocupațiile în spațiul rural.	Numărul și densitatea populației.	Activitățile agricole și alte genuri de activități industriale.

Sursa: Elaborat de autor în baza [15, pag. 31].

Așa dar, prin componentele sale, spațiul rural se deosebește de toate celelalte spații existente pe un anumit teritoriu. Cele mai semnificative deosebiri se reduc la aspecte precum structura economică, densitatea populației, profesiile dominante, cultură și edificii culturale, viața spirituală, relațiile interumane, cutumele etc.

În viziunea noastră, o definiție clară a spațiului rural, fundamentată științific ar trebui să fie inspirată din totalitatea abordărilor menționate anterior, delimitând majoritatea caracteristicilor specifice acestui spațiu și conținând răspunsuri la unele din temele de cercetare sociologică cu privire la spațiul rural.

Îndrăznim să definim spațiul rural drept „zonă geografică bine determinată prin componentele sale naturale autentice, alcătuită din localități mici populate de un număr redus de oameni uniți de-a lungul timpului de tradiții și obiceiuri comune care își asigură traiul în special din activități economice precum agricultura, silvicultura, pășunatul, meșteșugăritul, artizanatul, practicate în mod conștiincios în vederea protejării mediului înconjurător”.

Rolul spațiului rural în economia unui stat vorbește primordial despre nivelul de dezvoltare al acestuia, majoritatea țărilor considerând prioritară susținerea producătorului rural în calitate de factor-cheie ce asigură independența agro-alimentară față de alte state. Putem afirma cu certitudine că spațiul rural este responsabil de aprovizionările, destinderea și de echilibrul economic al țării, responsabilități care pot fi onorate doar în condițiile în care acesta este un spațiu de viață atrăgător, dotat cu o bună infrastructură, agricultură, condiții favorabile pentru desfășurarea activităților agricole și neagricole, cât și de un peisaj natural îngrijit.

Analizând gradul de ocupare al populației în mediul rural (tabelul 2), constatăm că aceasta preponderent își desfășoară activitatea în agricultură – 167,2 mii persoane în anul 2020. Totuși, atestăm o reducere semnificativă a acestui indicator înregistrată în perioada 2019 față de 2018, perioadă în care numărul populației rurale ocupate în activități agricole s-a redus cu 254 mii persoane, persoane, care în cel mai bun caz au optat pentru un alt domeniu de activitate sau au rămas fără un loc stabil de muncă. O explicație a acestui fenomen ar putea fi iarăși seceta anului 2020 și pandemia anului 2019.

Tabelul 2. Dinamica populației ocupate pe tipuri de activități economice și medii pentru perioada anilor 2015-2020, mii persoane

Populația ocupată pe activități economice	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Agricultură, silvicultură și pescuit, total	381,9	410,9	390,5	452,0	182,8	175,9
Urban	23,5	26,7	22,3	24,9	9,7	8,6
Rural	358,4	384,2	368,2	427,1	173,1	167,2
Industrie, total	143,8	148,1	144,4	147,3	128	121,4
Urban	93,8	97,1	92,5	92,6	60,6	57
Rural	54,5	51,0	51,8	54,7	67,5	64,4
Construcții, total	65,4	60,9	56,6	59,5	61,4	60,4
Urban	36,1	33,5	30,5	30,4	27,8	25,3
Rural	29,2	27,4	26,1	29,1	33,6	35,2
Comerț, hoteluri și restaurante, total	189,6	199,6	208,8	194,4	163,8	148,4
Urban	139,0	150,1	154,1	137,8	107,1	56,7
Rural	50,6	49,5	54,7	56,6	95,7	52,7

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al Moldovei 2020 [17, pag. 240-241] și a datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe: <https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/>

Totodată identificăm că numărul persoanelor din mediul rural care au optat pentru un loc de muncă în domeniul construcțiilor, începând cu perioada anului 2017 înregistrează o creștere continuă, ajungând în anul 2020 la un număr de 35,2 mii persoane, aceasta fiind unica ramură a economiei naționale în care numărul populației ocupate din mediul rural înregistrează o creștere. Dacă este să facem o comparație cu mediul urban, aici se atestă o reducere a numărului persoanelor ocupate pentru

toate domeniile de activitate.

În continuare ne propunem să identificăm ce salarii medii sunt oferite angajaților în funcție de domeniul de activitate, pentru a identifica ramura cea mai atractivă. Datele statistice punctează drept sector cu cel mai mare nivel al plăților medii salariale sectorul industrial (9493,1 lei în anul 2020), fapt ce constituie esența teoriei industrio-centriste de dezvoltare economică. În versiunea acestei poziții agricultura nu se poate dezvolta fără industrie.

Astfel, industria este sectorul motor, iar agricultura este sectorul ce trebuie pus în mișcare. Este greu să nu recunoaștem avantajele acestei teorii, dat fiind faptul că industria furnizează agriculturii cele mai moderne metode de producție, rod al mecanicii și în special al chimiei, cât și furnizează cererea primordial prin transformarea produselor agricole. Dar, oricum, este regretabil să recunoaștem că agricultura este ramura remunerată cel mai prost, angajații din acest domeniu ridicând în anul 2020 în mediu o retribuție egală cu 6072,6 lei, ceea ce este sub nivelul salariului mediu prognozat pentru aceeași perioadă – 7953 lei. De altfel, agricultura este unica ramură ale cărei remunerări nu ating nivelul remunerării medii pe Republică.

Tot aici ținem să remarcăm salariile oferite în construcții care nu sunt cu mult mai mici decât cele oferite în industrie. În anul 2020 un angajat din domeniul construcției ridică în mediu un salariu de 9389,1 lei, ceea ce este doar cu 104 lei sub nivelul salariilor oferite în sectorul industrial. În aceste condiții se explică migrarea angajaților din zona rurală din sectorul agricol în sectorul construcțiilor.

Incontestabilă este valența populației în dezvoltarea oricărei țări, dar rolul populației rurale este unul deosebit, în special în condițiile în care acestea îi revin 56,9% din numărul total de persoane înregistrat în anul 2019 (tabelul 3). Cu toate acestea, suntem nevoiți să recunoaștem că numărul populației rurale pe țară, în perioada anilor 2015-2019, înregistrează o scădere semnificativă de 32,7 mii persoane. Dacă e să analizăm reducerile anuale ale populației din mediul rural constatăm că acestea se produc regulat, astfel în anul 2016 față de 2015 numărul populației rurale s-a redus cu 5,9 mii persoane, în perioada dintre anii 2017 și 2016 satele mai pierd alte 7,9 mii de persoane, ceea ce constituie o depășire de 34% față de nivelul anilor 2015-2016. În anul 2018, comparativ cu 2017, populația rurală se mai reduce cu încă 8,5 mii persoane, ca în anul 2019 să mai piardă altele 10,4 mii. Din păcate nu putem analiza statisticile anului 2020 din motiv că Anuarul statistic nu mai publică numărul populației pe medii, dar cifrele publicate pe țară pentru anii 2020 și ianuarie 2021 sunt unele alarmante în sensul reducerii catastrofale a numărului populației.

Numărul populației din mediul urban, cu toate acestea, înregistrează o continuă creștere, în perioada anilor 2015-2020 majorându-se cu 20,2 mii persoane.

Aceeași situație se atestă dacă analizăm *ponderea* numărului populației pe medii. Țara care recent se putea lăuda cu o pondere semnificativă a populației rurale, riscă să ajungă la momentul când aceste două valori vor fi egale sau ponderea populației din mediul urban va depăși ponderea populației din mediul rural. Astfel, timp de 5 ani ponderea populației din mediul rural s-a redus cu 0,7%, iar ponderea populației din mediul urban s-a majorat în aceeași perioadă cu 0,9%. Analizând ritmul de scădere a ponderii populației rurale, îndrăznim să presupunem că în 25-30 de ani, ruralul va ceda locul urbanului, referindu-ne la numărul total al populației.

Dezolantă este și scăderea continuă a ratei de ocupare în mediul rural, aceasta înregistrând o reducere de 3,8% în perioada anilor 2015-2021, rată care este net inferioară aceluiași indicator înregistrat în mediul urban. Dacă în mediul rural rata ocupării în anul 2020 este de 35,1%, atunci în mediul urban aceasta constituie 44,4%.

Tabelul 3. Dinamica indicatorilor demografici înregistrați în RM în perioada anilor 2015-2020

Indicatorii	Anul					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Numărul total al populației, mii pers.	3555,2	3553,1	3550,9	3547,5	3542,7	2640,4
Populație în mediul urban, mii pers.	1507,3	1511,1	1516,8	1521,9	1527,5	-
Ponderea populației din mediul urban, %	42,4	42,5	42,7	42,9	43,1	-
Populație în mediul rural, mii pers.	2047,9	2042,0	2034,1	2025,6	2015,2	-
Ponderea populației din mediul rural, %	57,6	57,5	57,3	57,1	56,9	-
Rata ocupării în mediul urban, %	42,0	42,3	41,9	40,9	47,0	44,4
Rata ocupării în mediul rural, %	38,9	39,7	39,3	42,8	36,6	35,1

Sursa: Elaborat de autor în baza Anuarului statistic 2019 [17, pag. 37, 63] și a datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe:

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN2019_MUN010/MUN110200.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

În aceste condiții devine curioasă reducerea numărului de șomeri în mediul rural care în 2020 alcătuiește 15,5 mii persoane, adică cu 10,5 mii persoane mai puțin decât în anul 2019 (figura 3). Același lucru îl remarcăm și în situația șomerilor de la orașe, numărul cărora s-a redus și el în aceeași perioadă cu 3,3 mii persoane. Și aici suntem nevoiți să constatăm efectele pandemiei prin faptul că până în anul 2019 numărul șomerilor înregistrați în spațiul rural era în permanență sub nivelul numărului de șomeri din spațiul urban, ca în 2019 acesta să înregistreze o creștere semnificativă, iar în 2020 – o reducere la fel de semnificativă. Dacă e firesc ca ponderea cea mai mare a șomerilor să revină persoanelor fără școală (10,6% ciclu primar sau fără școală), atunci din ce motive șomerilor cu studii superioare din mediul rural în anul 2020 le revin 1,2%, iar șomerilor cu studii medii de specialitate 2,5%?

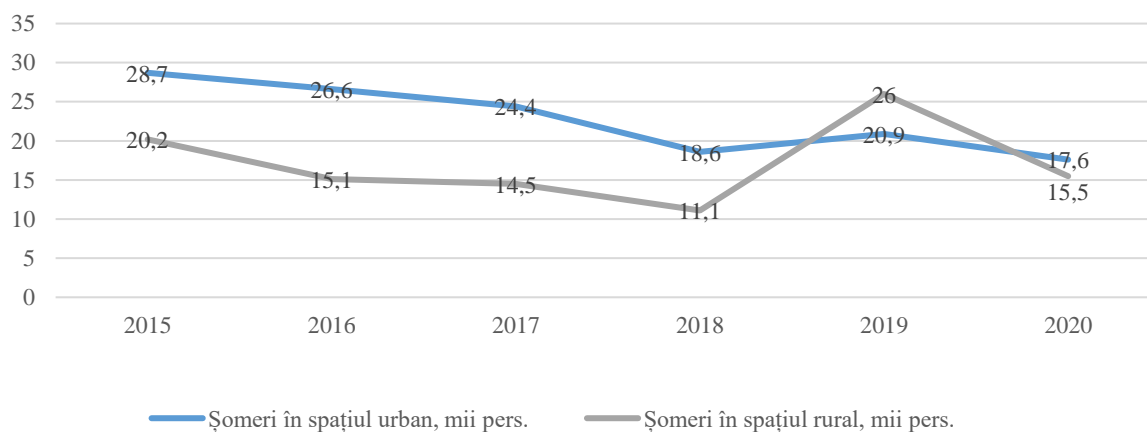

Fig. 3. Dinamica numărului de șomeri pe medii în perioada anilor 2015-2020

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe:

<https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/>

Cum după asta îndrăznim să afirmăm că localitățile rurale duc lipsă de personal calificat când acesta face parte din categoria șomerilor? Îndrăznim să presupunem că personalul calificat decât să accepte o muncă prost plătită, mai bine se înscrie în rândurile șomerilor. Situația prezentă a lucrurilor nemulțumește din ce în ce mai mult populația din spațiul rural care pleacă în masă peste hotare în

speranța de a-și găsi un loc de muncă bine plătit. Statisticile anului 2020 arată că cele mai multe persoane plecate în căutarea unui loc de muncă au vârsta cuprinsă între 25-34 (327 persoane), urmate de persoanele cu vârsta între 35-44 ani (319 persoane), adică pleacă din țară, în special, persoanele tinere, apte de muncă.

Anul 2019 este marcat de un val semnificativ al migrațiilor, an în care populația, mânată de problemele socioeconomice cauzate de pandemia Covid-19, a ales drumul străinătății. Astfel, în acest an au emigrat în total 3660 persoane (figura 4), dintre care 2463 persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 54 ani, ponderea cea mai mare revenindu-le persoanelor ce au vârsta între 15 și 44 ani.

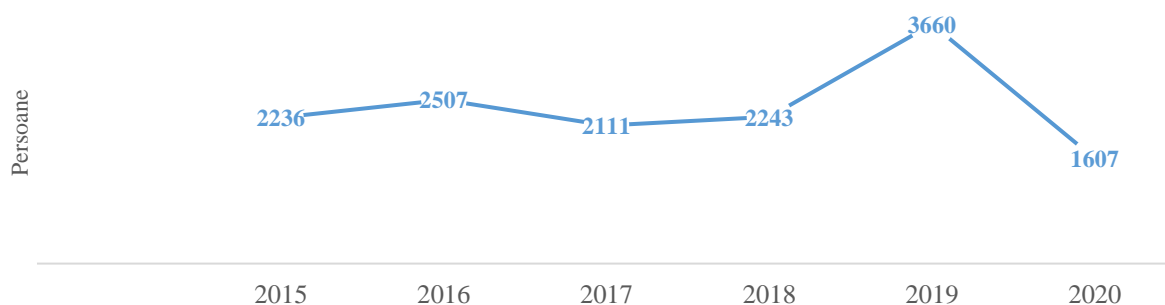

Fig. 4. Numărul de persoane emigrate din Republica Moldova în dinamică pentru perioada anilor 2015-2020, (persoane)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe:

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/20%20Populatia%20si%20procesele%20demografice/20%20Populatia%20si%20procesele%20demografice_POPrec_POP070/POP070400rc1.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

Efectele pandemiei Covid-19 s-au făcut puternic resimțite în special asupra nivelului de trai al populației, evidențiind tot mai mult sărăcia, lăsând tot mai multe persoane fără o sursă stabilă de venit, cât și fără elementarele produse alimentare pe care oamenii de la sate și le cultivau în grădini, din simplu motiv că pandemia nu a venit singură, a mai urmat și o vară secetoasă care a provocat pagube semnificative agricultorilor, îngenunchindu-i la propriu și demonstrându-le o dată în plus neputința față de provocările naturii.

Ca să stabilim totuși nivelul obiectiv de trai al populației în mediul rural și să elucidăm motivele acceptării unei munci necalificate peste hotare, în detrimentul unei munci calificate în țară, vom analiza în continuare veniturile și cheltuielile înregistrate de populație pe medii de reședință (figura 5).

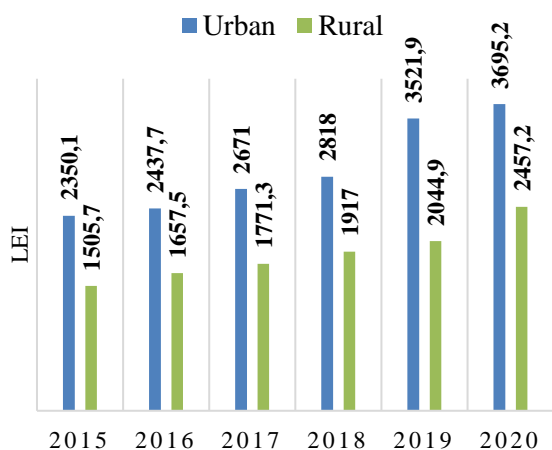
Astfel, ponderea cea mai mare în veniturile înregistrate de populația de la sate în anul 2020 o dețin veniturile salariale – 40,5%, urmate de veniturile obținute din prestații sociale – 20,7% și remitențe – 16,1%. Curios este, totuși, faptul că într-o țară agrară ponderea veniturilor obținute din activitatea individuală agricolă este mai mică decât ponderea veniturilor obținute din remitențe, acesteia revenindu-i în anul 2020 – 15,2%. În acest context putem afirma cu certitudine că populația din mediul rural își asigură existența fie din veniturile salariale, fie din veniturile obținute din prestațiile sociale și remitențe, ponderea lor comună fiind de 36,8%, ceea ce este doar cu 3,7 puncte procentuale sub nivelul ponderii înregistrate de veniturile salariale.

În topul cheltuielilor suportate de oamenii de la sate în anul 2020 se află, evident, cheltuielile legate de procurarea produselor alimentare – 47,2%, urmate de cele legate de procurarea de îmbrăcăminte – 9,3% și întreținerea locuinței – 5,7%. E și firesc, teoria ierarhizării nevoilor după Maslow încă este valabilă. O altă dovadă a viabilității și valabilității acestei teorii este și faptul că

pentru sănătate omul de la țară, neavând încotro, sclipuiește de unde nu are și aloacă anual cca 4,1%, iar pentru învățământ aloacă mai puțin de 1%, mai concret 0,5%. Aici constatăm cu stupoare că populația rurală cheltuie mai multe mijloace financiare pentru agrement (1,2%), decât pentru învățatură.

Lista curiozităților, pe care ne permitem să le considerăm paradoxale, nu se finalizează aici. Dacă e să comparăm nivelul veniturilor și cheltuielilor înregistrate anual pe medii, vorbim de mediul rural și de cel urban, constatăm o discrepanță izbitoare, indiferent de faptul că ponderea populației rurale depășește ponderea populației de la orașe.

VENITURI MEDII LUNARE ALE UNEI PERSOANE

CHELTUIELI MEDII LUNARE ALE UNEI PERSOANE

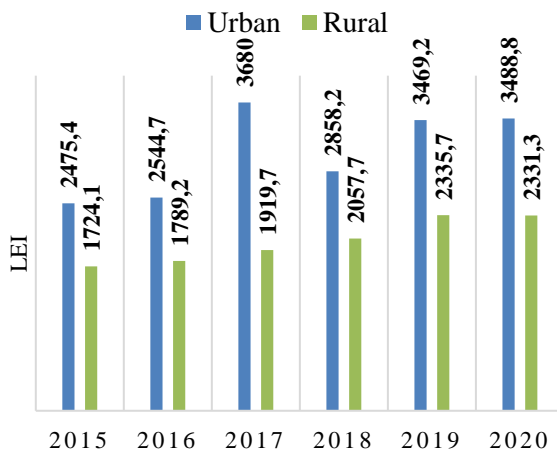

Fig. 5. Dinamica veniturilor și cheltuielilor lunare înregistrate de către un locuitor în funcție de mediul de reședință pentru anii 2015-2020, (lei)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe: <https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/>

Analizând cifrele prezentate în figura 5, atestăm o creștere ușoară în dinamică în anul 2020 față de anul 2019 a veniturilor populației, dar și o diferență semnificativă între nivelul acestui indicatori la orașe și la sate. Pentru anul 2020 veniturile înregistrate în zonele urbane depășesc veniturile de la sate cu 1238 lei sau cu 50,38%. Analizând dinamica veniturilor pentru anii 2015-2020 se atestă o majorare mai pronunțată a veniturilor încasate în mediul urban în anul 2019 față de anul 2018, an în care veniturile populație de la orașe s-au majorat cu 25%, iar a populației de la sate dor cu 6,7%. Pentru persoanele de la sate o majorare mai semnificativă a veniturilor a fost înregistrată în anul 2020 față de anul 2019, an în care veniturile populației din zona rurală s-au majorat cu 20,16%.

Stranie este reducerea cheltuielilor medii lunare ale unei persoane din mediul rural în anul 2020 față de anul 2019 cu 4,4 lei, reducere ne semnificativă, dar, care în comparație, cu majorarea veniturilor în proporție de 20 la sută ridică involuntar semne de întrebare.

Constatăm totuși că nivelul veniturilor depășește abia-abia nivelul cheltuielilor suportate în anul 2020 (cu 125,9 lei), iar persoanele de la țară își permit să cheltuie în mediu cu 328,5 lei mai mult decât minimul de existență (2002,8 lei pentru anul 2020). Apare involuntar întrebarea din ce trăiește lumea în Republica Moldova? Cum de reușește să existe, în condițiile în care nu-și permite nimic mai mult decât cei 328,5 lei? De altfel, analizând minimul de existență pentru anul 2020 ne întrebăm din ce trăiește o familie cu 3 copii căreia, conform statisticilor, îi sunt necesare venituri în mărime de 10061 lei, dacă nivelul mediu maxim de salarizare înregistrat în activitatea industrială este de 9493,1

lei, iar în agricultura doar de 6072,6 lei. Și aici trebuie să menționăm faptul că anul 2020 este unicul an din perioada analizată (anii 2015-2020) în care veniturile populației de la sate depășesc cheltuielile. Iarăși presupunem că sunt efectele pandemiei care a învățat populația să trăiască sau mai bine zis să existe cu nimic și din nimic, limitându-se la consumul de bunuri și/sau lipsindu-se de celelalte necesități cum ar fi educația, cultura, sănătatea, or aceasta este o chestie inadmisibilă, dar totuși autentică pentru realitatea dură cu care se confruntă la etapa actuală Republica Moldova.

Este firesc că populația Republicii Moldova își satisface primordial necesitățile fiziologice, dar curios este faptul că în lista așa numitelor „nevoi fiziologice” de care nu se poate lipsi populația țării noastre se regăsesc și băuturile alcoolice, și tutunul. Și dacă populația poate să-și limiteze la maxim resursele financiare investite în educație și alte necesități, de aceste vicii nu se poate lipsi nicicum. Statisticile denotă faptul că în anul 2020 populația de la țară investește în educație de 3,5 ori mai puțin decât cheltuie pentru tutun și băuturi alcoolice (tabelul 4).

Tabelul 4. Dinamica cheltuielilor medii lunare pe o persoană îndreptate pentru băuturi alcoolice, tutun și educație pentru perioada anilor 2015-2020

Anul	Cheltuieli medii lunare pe o persoană pentru băuturi alcoolice și tutun, lei		Cheltuieli medii lunare pe o persoană pentru educație (învățământ), lei	
	Mediul urban	Mediul rural	Mediul urban	Mediul rural
2015	31,4	26,7	18,3	9,4
2016	37,6	27,1	20,7	9,7
2017	38,4	29,5	14,4	10,1
2018	41,9	35,3	17,2	7,6
2019	57,0	46,0	54,9	15,9
2020	76,5	41,3	35,0	11,9

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor furnizate de Banca de date statistice, disponibilă online pe:

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_04%20NIV%202019_NIV020/NIV020200.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

Dacă e să comparăm aceiași indicatori înregistrați în mediul urban față de mediul rural constatăm cu stupeoare că și populația de la oraș acordă preferință alcoolului pentru care cheltuie de două ori mai mult. Atragem atenția că cheltuielile pentru alcool și tutun înregistrează în mediul rural o dinamică pozitivă, reducându-se doar în anul 2020, bănuim că tot ca efect al pandemiei, iar investițiile în educație înregistrează atât majorări, cât și reduceri. În asemenea circumstanțe nu ne rămâne decât să constatăm câtă dreptate avea Dimitrie Bolintineanu când zicea că „țara va fi ce este școala”.

În aceste condiții, în loc să continuăm să publicăm statistici usturătoare, să trâmbițăm sus și tare la toate posturile de televiziune despre situația dezolantă în care s-au pomenit localitățile rurale, se face resimțită și mai mult necesitatea de a interveni, pe cât de puțin posibil, cu măsuri concrete de dezvoltare a spațiului rural.

Cercetând particularitățile specifice ale spațiului rural din Republica Moldova și multitudinea de probleme cu care se confruntă populația de la sate, autorul conchide că importanța crucială de dezvoltare a zonelor rurale pentru Republica Moldova poate fi redusă la două direcții prioritare cum ar fi calitatea vieții și diversificarea economică (figura 6), realizarea cărora va contribui de o potrivă la asigurarea unui mediu sănătos și sigur.

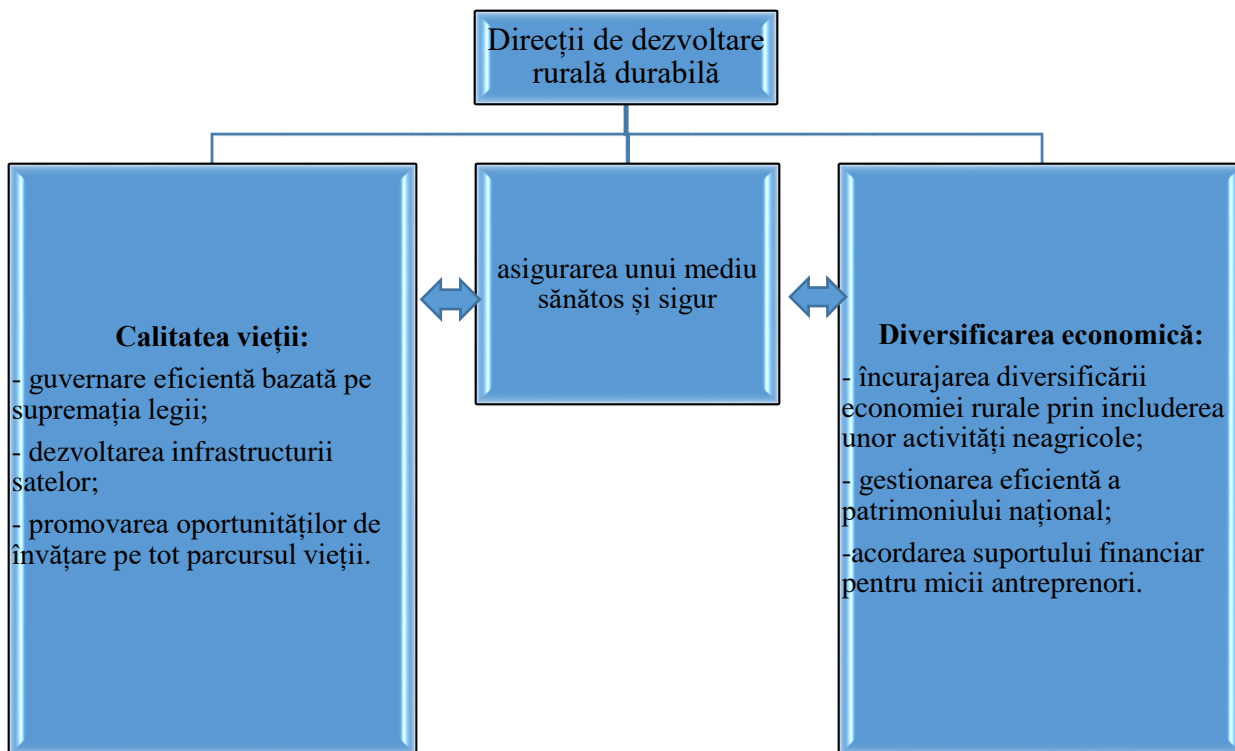

Fig. 6. Direcțiile prioritare de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova

Sursa: Elaborată de autor în baza prevederilor Strategiei Naționale de dezvoltare „Moldova 2030” [8]

Dat fiind faptul că transpunerea principiilor de dezvoltare durabilă în documentele de politici locale constituie prerogativa autorităților publice locale, autorul a identificat de la prima sursă un șir de bariere ce împiedică transferul de performanță al APL în direcția dezvoltării spațiului rural. Astfel, printre principalele bariere și provocări cu care se confruntă administrația publică locală au fost identificate următoarele:

1. **Lipsa resurselor financiare** – „problema descentralizării finanțelor locale rămâne în continuare actuală, autoritățile publice locale nu sunt într-atât de flexibile încât să se autoîntrețină deplin. Realizarea unei autonomii financiare efective în plan local presupune reducerea rolului autorităților publice centrale în stabilirea cuantumului și categoriilor de venituri fiscale și nefiscale la nivel local, în utilizarea veniturilor locale (deci, în stabilirea priorităților privind orientarea și efectuarea cheltuielilor) și în exercitarea coordonării administrative asupra aparatului fiscal pe plan local” [3, pag. 9].
2. **Gradul ridicat de politizare**, politizarea fiind definită drept „o acțiune prin care se acordă o semnificație politică unei situații lipsite de această caracteristică; este o practică abuzivă de a atribui un caracter politic fenomenelor ce nu comportă un asemenea caracter [9, pag. 358].
3. **Imperfecțiunea cadrului legal**, care face referire atât la lipsa unui cadru juridic bine definit, cât și la lipsa unor acte legislative extrem de necesare pentru o activitate eficientă a administrației publice locale.
4. **Capacitatea administrativă limitată** – cu toate că procedura de descentralizare administrativă a fost inițiată cu mult timp în urmă, efectele sale încă se așteaptă a fi văzute, iar principiul descentralizării, autonomiei locale și a subsidiarității, fiind asigurat doar la nivel declarativ. În cadrul descentralizării administrative „statul nu-și mai asumă singur sarcina administrării, ci o împarte în anumite cote, cu alte categorii de persoane juridice de drept public, care în cazul

Republicii Moldova sunt reprezentate de raioane, municipii, orașe, comune și sate” [13, pag. 162].

5. **Lipsa profesionalismului** în cazul unei părți semnificative a personalului presupune că o atenție deosebită trebuie acordată recrutării și pregătirii personalului, deoarece valoarea sectorului public nu este dată doar de resursele materiale și financiare pe care le deține, ea fiind dată în special de potențialul său uman. Factorul uman își manifestă rolul decisiv la realizarea oricărei schimbări prin „atitudinile și aptitudinile care-i sunt caracteristice, la creșterea eficienței în conducerea proceselor și în comunicare, în planificare, în coordonare” [11, pag. 66].
6. Constatăm, totuși, că toate problemele identificate de către reprezentanții administrațiilor publice locale s-au soldat cu o **indiferență totală din partea populației**, manifestată prin lipsa de interes și neimplicarea în chestiunile comunitare. Interesele locale pot fi și trebuie apărate doar de membrii acestei comunități, deoarece ei sunt acele persoane care cunosc cel mai bine nevoile locale și posibilele oportunități de dezvoltare, ei sunt aceia pentru care localitatea dată este localitatea natală, este localitatea cu care îi leagă o sumedenie de evenimente și amintiri, din aceste considerente dreptul de a lua decizii și a acționa în comun în cadrul chestiunilor de nivel comunitar este o prerogativă a comunității, iar comunitatea trebuie atrasă prin diverse metode la procesul decizional al localității.

Capitolul 3 „Pârghii și mecanisme de sporire a performanțelor managementului APL în vederea dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova” vine să-și aducă contribuția aplicativă prin elaborarea și aplicarea unei fișe de evaluare a impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural, prin identificarea și înaintarea unor propuneri/metode concrete de perfecționare a managementului APL și prin proiectarea și prezentarea unui mecanism de sporire a performanțelor managementului APL.

Feedback-ul reprezintă sursa de informare privind performanța, ce îi permite angajatului să-și ajusteze rezultatele” [30, pag. 25], așa dar, fiind considerat pe bună dreptate o metodă obiectivă de evaluare, mai ales în contextul în care este oferit de către beneficiarii finali ai serviciilor oferite de către angajat. În scopul evaluării performanțelor managementului APL, în vederea identificării punctelor slabe ale acestuia am recurs la chestionarea propriu-zisă a locuitor localităților rurale din Republica Moldova. Chestionarul a fost conceput în format digital, prin aplicația Google Forms. Menționăm că inițial chestionarul a fost proiectat pentru un *eșantion stratificat proporțional* care urma să fie alcătuit din a câte 15 persoane din 10 localități rurale, divizate pe 3 categorii de vârstă după cum urmează: 5 tineri cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani, 5 adulți cu vârsta între 26-60 ani și 5 vârstnici care au împliniți peste 61 ani. Dar în procesul distribuirii chestionarului lucrurile au ieșit de sub control, persoanele implicate în chestionare, manifestând o dorință enormă de a acorda ajutor și suport, redirecționând chestionarul aleatoriu rudelor și cunoscuților din mai multe localități rurale. Astfel, suntem nevoiți să recunoaștem că chestionarul a fost aplicat pe un eșantion aleatoriu simplu compus din 250 de respondenți de diferite vârste, care în totalitate au respectat criteriul de eșantionare de bază, să fie locuitori ai localităților rurale din Republica Moldova.

Chestionarul conține 10 întrebări, prima întrebare fiind una deschisă, cu scopul de precizare a localității rurale, celelalte întrebări fiind de tip închis, atât cu răspuns unic, cât și cu scale atitudinale (anexa 13). La stabilirea scalei atitudinale s-a optat pentru diferențialele semantice, stabilite în funcție de calificativele prevăzute de lege („Foarte bine”, „Bine”, „Satisfăcător”, „Nesatisfăcător”), pentru a asigura comparabilitatea datelor și pentru scala lui Likert („Acord total”, „Acord parțial”, „Dezacord parțial”, „Dezacord total”).

Prima întrebare deschisă s-a referit la nivelul de dezvoltare a localității rurale din care face

parte respondentul (figura 7) pentru a putea ulterior determina impactul performanțelor managementului APL asupra acestuia.

Care este nivelul de dezvoltare al satului/comunei în care locuiți?

250 de răspunsuri

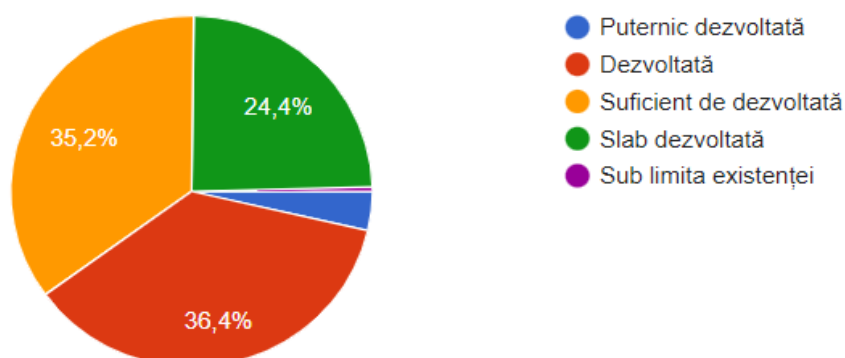

Fig. 7. Evaluarea nivelului de dezvoltare a localităților rurale din Republica Moldova

Sursa: Preluată din Raportul generat de Google Forms

Astfel, dintre cei 250 de respondenți majoritatea afirmă că locuiesc într-o comună dezvoltată – 36,4% și suficient dezvoltată – 35,2%. 24,4% din respondenți au menționat că locuiesc într-o localitate slab dezvoltată, fiind urmași de cei care susțin că locuiesc într-o localitate puternic dezvoltată – 3,6%. Din eșantionul care a participat la chestionare doar o singură persoană afirmă că locuiește într-o localitate rurală care are un nivel de dezvoltare sub limita existenței.

Aceeași întrebare a fost acordată și primarilor cu scopul de a asigura comparabilitatea răspunsurilor oferite, cât și de a ne asigura de obiectivitatea acestora, cel puțin la nivel de percepție.

Straniu sau nu, din eșantionul de aleși locali tot o singură persoană consideră că în localitatea condusă de el se trăiește „sub limita existenței”, iar 56% dintre aleșii locali consideră că conduc localități suficient dezvoltate.

În continuare ne-am propus să cuantificăm răspunsurile prin aplicarea punctajului de la 1 la 4 și determinarea scorului final (tabelul 5), punctaj pe care l-am aplicat și la evaluarea răspunsurilor primarilor.

Tabelul 5. Determinarea scorului final în vederea aprecierii nivelului de dezvoltare al spațiului rural din Republica Moldova

Opțiunile oferite de scala atitudinală	Numărul persoanelor respondente	Scor acordat pentru opțiune	Scor total acumulat
Puternic dezvoltată	9	4	36
Dezvoltată	91	3	273
Suficient dezvoltată	88	2	176
Slab dezvoltată	61	1	61
Sub limita existenței	1	-1	-1
Total:	250	*	545
Scor final: 2,18 puncte		Calificativul: Satisfăcător	

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Raportului generat de Google Forms

Curios este faptul că în pofida unei ponderi semnificative a opțiunilor pentru nivelul dezvoltat și puternic dezvoltat, spațiul rural totuși se alege cu calificativul „satisfăcător”, lucru confirmat și de feedbackul primarilor – scor final 2,06 puncte, ceea ce la fel corespunde calificativului „satisfăcător”.

În contextul în care impactul transferului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural este evaluat cu calificativul „satisfăcător”, este evidentă existența rezervelor interne nevalorificate menite să contribuie la sporirea performanțelor managementului APL în direcția înregistrării „unor rezultate deosebite în comparației cu alte rezultate de același fel”. În aceste condiții, apreciem faptul că acțiunile trasate în SNRD au la bază principiile teoriei *dezvoltării endogene* propagate în deosebi de J. Friedmann și W. Stöhr, din motivul caracteristicilor sale esențiale precum *dezvoltarea teritorială, valorizarea resurselor locale și dezvoltarea comunitară*.

Suntem ferm convinși că dezvoltarea este rezultatul participării active a întregii populații, dezvoltarea endogenă fiind imposibilă fără existența unor structuri suficient de democratice, lucru ce ar permite exprimarea liberă a voinței poporului în sensul vociferării doleanțelor acestora. Din aceste considerente formarea unei gândiri orientate spre schimbare în rândurile comunităților locale devine un imperativ pentru administrațiile publice locale.

Weber însă sesizează o diferență calitativă între comunitate și alte forme de asociere umană, asocierea bazându-se doar pe interese comune, iar comunitatea fiind bazată pe conștiința apartenenței tradiționale sau subiectiv-afective fapt care o face aptă să acționeze și să se auto organizeze.

Sintagma *dezvoltare comunitară* cunoaște o abordare relativ recentă în Republica Moldova, fiind preluată din programele de dezvoltare regională implementate de Uniunea Europeană. Printre ele, menționăm asumarea dezideratului de a încuraja abordarea LEADER „care prevede mobilizarea autorităților locale și a cetățenilor pentru consolidarea economiei și îmbunătățirea accesului la servicii publice în zonele rurale, motorul de funcționare al abordării fiind GAL-urile” [12, pag. 198-199]. Aici trebuie de menționat că prin intermediul aplicării LEADER în calitate de instrument de dezvoltare locală s-a reușit implementarea numeroaselor proiecte care au contribuit la crearea de locuri de muncă și dezvoltarea infrastructurii în sate.

Cu toate acestea, la momentul actual, „dezvoltarea comunitară în Republica Moldova se confruntă cu un număr impunător de probleme care sunt generate de capacitatea redusă a sistemului administrativ de a iniția și susține procese de dezvoltare locală, dar și de reticența manifestată de colectivitățile locale față de implicarea activă în procesul de dezvoltare” [7, pag. 80].

În acest sens, autorul a elaborat un mecanism (figura 8) menit să contribuie la perfecționarea continuă a managementului APL prin implicarea evaluării comunitare. Considerăm că anume comunitatea este evaluatorul cel mai potrivit pentru APL din simplu motiv că comunitatea este și beneficiarul serviciilor furnizate de către APL. Urmează să mai punctăm că comunitatea reprezintă de fapt nucleul și forța motrice a unei comunități rurale care poate contribui la implementarea anumitor politici de dezvoltare rurală sau poate juca rolul de inhibitor în dezvoltarea și promovarea acestora din urmă.

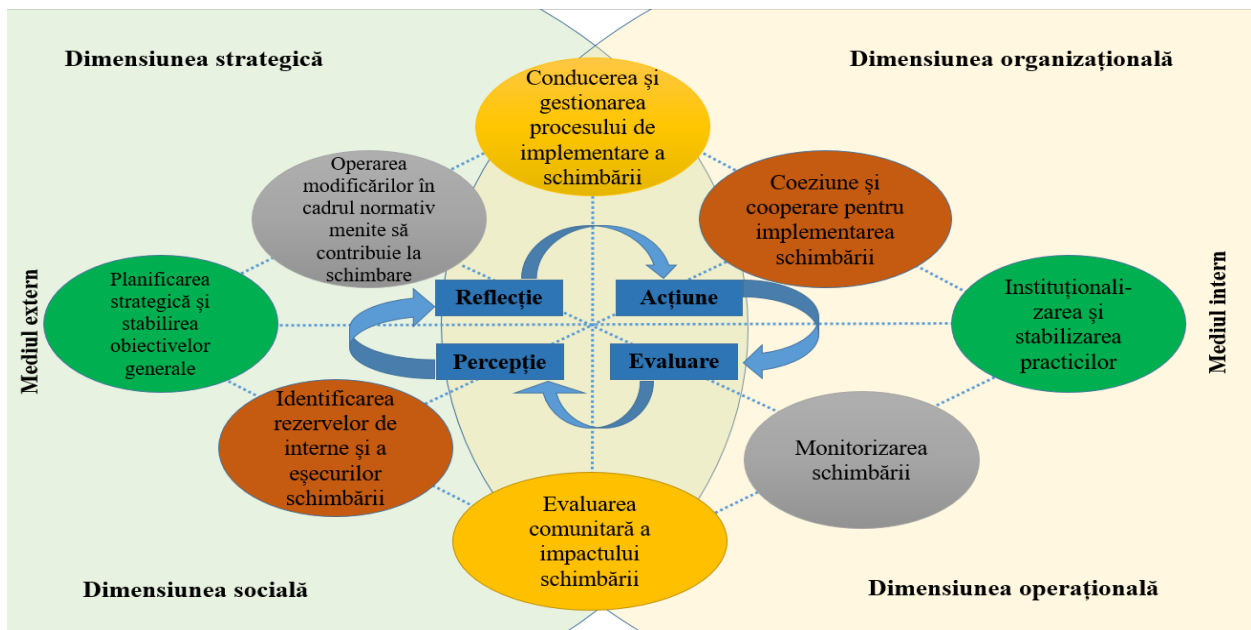

Fig. 8. Mecanism de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiva dezvoltării spațiului rural

Sursa: Elaborată de autor

Mecanismul propus de către autor intercalează mediul extern cu mediul intern, dimensiunea strategică cu dimensiunea operațională și dimensiunea socială cu cea organizațională. Ideea de bază este interconexiunea dintre mediul extern, cât și interconexiunile existente între dimensiunile strategică și operațională, socială și organizațională. Aceste dimensiuni nu doar se interconectează, ele și se interpătrund reciproc.

Mecanismul propune inițierea procesului de schimbare de la *panificarea strategică a acestei schimbări*, prin stabilirea unui obiectiv la nivel național care ar face referire la necesitatea sporirii performanțelor managementului APL în vederea dezvoltării spațiului rural al Republicii Moldova. Ulterior, ar trebui trasate niște acțiuni concrete menite să contribuie la realizarea acestui obiectiv, prin înlăturarea barierelor identificate de către primari, despre care am vorbit în capitolul precedent.

Mecanismul este bazat pe ideea că toate barierele identificate de primari, printre care amintim lipsa resurselor financiare, politizarea excesivă, imperfecțiunea cadrului legal, capacitatea administrativă limitată, lipsa performanțelor și indiferența populației, pot fi înlăturate prin înlăturarea unei singure bariere, aici vorbim despre imperfecțiunea cadrului legal. Cu referire la eliminarea politizării și sporirea performanțelor managementului APL ar fi suficient de ales primarii în bază de concurs organizat pe principii legale, principii care să facă referire la un anumit nivel de competențe deținute, experiență în domeniu managerial etc. Sporirea capacității administrative și financiare poate fi obținută iarăși prin completarea cadrului legislativ cu matrice de sarcini ale administrației publice de nivel central și local, inclusiv a delimitării concrete a funcțiilor și responsabilităților administrației publice de nivel central și local, completarea/revizuirea unor prevederi ale codului fiscal în vederea acordării dreptului APL de nivelul I de a-și institui propriile impozite și taxe locale, eliminarea plafoanelor la aceste impozite și taxe, acordarea dreptului de alocare a taxei rutiere direct în contul bugetului local în gestiunea căruia se află drumul, evaluarea veniturilor omise de către bugetele locale în vederea acordării de către stat a anumitor facilități fiscale, reorganizarea administrativ-teritorială în funcție de criterii demografice și teritoriale.

Barierile date, fiind înlăturate prin *operarea modificărilor în cadrul legislativ*, cu siguranță vor

reduce neîncrederea populației față de aleșii locali și vor contribui la creșterea gradului de implicare comunitară în acțiuni de dezvoltare locală.

Următoarea etapă a mecanismului elaborat se referă la *conducerea și gestionarea procesului de schimbare* în vederea stabilirii sarcinilor și atribuțiilor clare ale părților implicate în proces. Anume la această etapă dimensiunea strategică se intercalează cu cea operațională, prin implicarea dimensiunii organizaționale. Aici ne referim la faptul că anume organizația, în cazul nostru primăria, urmează să dea dovadă de *coeziune și cooperare* atât pe interior, cât și pe exterior pentru a putea implementa schimbarea. Mediul intern este de la sine înțeles responsabil pentru *instituționalizarea și stabilizarea practicilor*, cât și de *monitorizarea procesului de implementare a schimbării*. Schimbarea ar putea fi implementată atât prin existența planificării strategice și operaționale la nivel local, cât și prin mecanisme concrete de monitorizarea a implementării acțiunilor de stabilizare a acestor practici.

Dimensiunea socială, în calitatea sa de reprezentant al mediului extern, se intercalează cu mediul intern și dimensiunea operațională a organizației prin procesul de evaluare comunitară a impactului schimbării. În acest sens, autorul a elaborat și aplicat chestionarul de evaluare a performanțelor managementului APL. Rezultatele evaluării au fost descrise deja în conținutul acestei lucrări și consemnate în fișa de evaluare a performanțelor managementului APL de către locuitorii satului/comunei care este prezentată în tabelul 6.

**Tabelul 6. Extras din FIȘA-MODEL
de evaluare a impactului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiilor rurale din Republica Moldova prin metoda feedbackului**

Criteria de evaluare	Calculul scorului total acumulat	Scor final
I. Calitatea planificării strategice		2,86
II. Capacitatea și calitatea serviciilor furnizate		2,76
2.1. Calitatea serviciilor comunale		2,66
2.2. Calitatea serviciilor sociale		2,79
2.3. Calitatea serviciilor administrative		2,84
III. Capacitatea financiară		2,96
3.1. Calitatea gestionării fondurilor publice	$4*51+3*151+2*36+1*12=741$	2,96
3.2. Capacitatea de generare a veniturilor și de atragere a fondurilor	$4*62+3*128+2*49+1*11=741$	2,96
IV. Permeabilitatea implicării comunitare și transparența procesului decizional		2,80
4.1. Implicarea comunitară în procesul decizional	$4*62+3*116+2*53+1*19=678$	2,71
4.2. Transparența activității	$4*51+3*104+2*67+1*28=721$	2,88
V. Calitatea resurselor umane		2,90
Scor mediu final acumulat:		2,86
Calificativul:		Bine

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Raportului generat de Google Forms

Fișa de *evaluare a impactului schimbării*, în cazul nostru a gradului de transfer al performanțelor APL asupra dezvoltării spațiului rural, este menită să dezvăluie *rezervele interne* de sporire a performanțelor managementului APL, astfel spus vulnerabilitățile managementului APL în vederea identificării de noi soluții și pârgii de perfecționare a acestuia, racordând continuu aceste performanțe la ingerințele vremii.

Astfel, acest mecanism devine unul ciclic, valabil în timp, cu posibilitatea de a se autoperfecționa continuu, respectând în tocmai etapele de implementare a unei schimbări: *percepția schimbării, reflecția, acțiunea și evaluare* – etape specifice oricărui proces de schimbare, inclusiv reengineering-ului managerial.

Relevanța mecanismului este asigurată și de către intercalarea și interdependența etapelor pe diagonală (etape marcate cu aceeași culoare). Aici ne referim la perechile formate între planificare strategică și instituționalizare de bune practici, conducere și coordonare și evaluare comunitară, operare de modificări legislative și monitorizarea respectării acestor schimbări, coeziune și cooperare și stabilirea rezervelor interne prin implicarea comunitară.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În procesul investigărilor efectuate cu scopul *identificării posibilităților de sporire a performanțelor managementului APL de nivelul I în vederea transferului acestora în direcția dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova*, autorul poate formula următoarele **concluzii**:

1. În procesul de *elucidare a implicațiilor pe care le au noile modele de management public asupra reconfigurării administrative*, lucru pe care îl viza nemijlocit primul obiectiv de cercetare, constatăm că managementul APL înregistrează o dezvoltare fără precedent anume după cel de al doilea război mondial, determinantă în statele europene rămânând influența doctrinei franceze. Influențele și implicațiile noilor modele de management și-au lăsat incontestabil amprenta asupra procesului de reconfigurare administrativă în ordinea perindării lor cronologice, de la fiecare model politico-administrativ fiind preluate bune practici. Totuși, în rezultatul cercetării s-a demonstrat că modelele administrative pure nu pot fi înscrise întocmai în tiparele unui sau altui stat, acestea fiind necesar de racordat la specificul fiecărui stat, reengineering-ul managerial al administrației publice fiind un proces inevitabil și necesar în parcursul european al țării noastre.
2. *Investigând fundamentele teoretice existente privind posibilitățile de evaluare a performanțelor managementului APL prin prisma contribuției sale la dezvoltarea spațiului rural* s-a constatat faptul că în procesul abordării performanțelor din perspectiva mai multor autori, performanța este abordată atât prin prisma eficienței și eficacității, dar și prin intermediul elementelor de competitivitate. În acest sens au fost identificate unele lacune în legislația actuală în sensul lipsei unei posibilități de a cuantifica impactul performanțelor managementului APL în direcția dezvoltării spațiului rural, indicatorii prevăzuți de cadrul legal făcând referință doar la evaluarea resurselor umane, în calitate de evaluator servind organul ierarhic superior, fapt care, considerăm, reduce obiectivitatea evaluării. În acest sens autorul a propus un set de criterii pentru evaluarea impactului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova și anume:
 - calitatea planificării strategice;
 - capacitatea și calitatea serviciilor furnizate (servicii comunale, sociale și administrative);
 - capacitatea financiară;
 - permeabilitatea implicării comunitare și transparența procesului decizional;
 - calitatea resurselor umane.
3. *Evaluând viabilitatea socioeconomică a spațiului rural în vederea identificării unor direcții prioritare de dezvoltare a acestuia prin implicarea managementului APL*, s-a constatat că economia rurală, bazată pe agricultură și prelucrarea produselor agricole și neagricole, este

insuficientă și înregistrează un declin continuu, ceea ce se soldează cu un grad accentuat de subdezvoltare și un decalaj semnificativ față de mediul urban, dar și față de spațiul rural european. Se atestă o scădere continuă a ratei de ocupare în mediul rural, în condițiile în care nivelul veniturilor depășește abia-abia nivelul cheltuielilor. În aceste condiții populația este nevoită să trăiască sau mai bine zis să existe cu nimic și din nimic, limitându-se la consumul de bunuri și/sau lipsindu-se de celelalte necesități cum ar fi educația, cultura, sănătatea, or aceasta este o chestie inadmisibilă, dar totuși autentică pentru realitatea dură cu care se confruntă la etapa actuală Republica Moldova. Pentru Republica Moldova, actualmente, dezvoltarea rurală este o prioritate prin care se urmărește punerea în aplicare a unei politici integrate care să permită valorificarea tuturor tipurilor de potențial existente în spațiul rural: zootehnia, agricultura, procesarea produselor agricole, meșteșugurile, turismul rural, agroturismul, tradițiile etc.

4. În procesul de *identificare a unor pârghii de perfecționare a managementului APL prin intermediul înlăturării barierelor intermediare ce împiedică transferul de performanțe în direcția dezvoltării spațiului rural* s-a constatat că una dintre pârghiile de bază care poate contribui la sporirea performanțelor managementului APL este revizuirea cadrului legal, aceasta și fiind bariera semnificativă de ordin extern ce stă în calea transferului performanțelor managementului APL în direcția dezvoltării spațiului rural. Acest lucru ar contribui cu certitudine la eliminarea politizării funcției publice prin promovarea profesionalismului și a meritocrației, cât și la sporirea capacității administrative și financiare prin identificarea unor atribuții concrete și clare stabilite iarăși pe bază legală. Aceste măsuri vor fi încununate de creșterea încrederii și implicării populației în acțiuni comunitare, fapt ce va contribui la dezvoltarea spațiilor rurale din Republica Moldova.
5. La etapa de *determinare a impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural prin utilizarea metodei feedbackului* s-a constatat că fișa de evaluare elaborată și implementată de către autor a oferit informații relevante și suficiente pentru a putea stabili impactul performanțelor managementului APL în vederea contribuției sale la dezvoltarea spațiului rural, iar feedbackul oferit de către persoanele implicate (s-a demonstrat necesitatea și importanța evaluării performanțelor managementului APL anume de către populația rurală în calitate de beneficiar final al serviciilor publice în vederea asigurării relevanței și obiectivității evaluării) a făcut posibilă identificarea rezervelor interne de sporire de a performanțelor managementului APL.
6. În procesul de *elaborare a mecanismului de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiva dezvoltării spațiului rural* autorul a făcut uz de teoria dezvoltării endogene și caracteristicile sale esențiale: *dezvoltarea teritorială, valorizarea resurselor locale și dezvoltarea comunitară*. Relevanța și funcționalitatea acestui mecanism este asigurată de inter și intra conexiunea elementelor sale componente, cât și de caracterul ciclic al mecanismului care îi asigură continuitate în aplicare și posibilitate de autoperfecționare.

În procesul de căutare de soluții pentru *problema științifică importantă* ce constă în *crearea unor mecanisme de perfecționare a managementului APL, fapt care va contribui la eficientizarea activităților sale în calitate de factor stimulator al creșterii economice, în vederea aplicării strategiilor manageriale în dezvoltarea durabilă a sectorului rural*, autorul formulează următoarele **recomandări**:

1. Propunem orientarea Strategiei de dezvoltare regională în deosebi spre măsuri menite să contribuie la dezvoltarea infrastructurii localităților rurale, iar dezvoltarea economică a acestor localități să fie canalizată în direcția diversificării economiei și promovării activităților neagricole menite să

contribuie la valorificarea și promovarea patrimoniului național precum turismul rural și meșteșugăritul, activități ce pot fi practicate inclusiv de către micii antreprenori.

2. Sugerăm Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare aplicarea unor măsuri menite să compenseze agricultorilor pagubele materiale suportate din cauza calamităților naturale și implicarea în vederea reglementării prețurilor la motorină.
3. Pentru AIPA și organizațiile internaționale finanțatoare, propunem să-și revadă cerințele de bază pentru aplicarea la proiecte, în direcția simplificării acestora prin reducerea numărului de documente solicitate sau prin acordarea de suport informațional la pregătirea dosarelor în vederea asigurării accesului la aceste fonduri/surse de finanțare și pentru persoanele din localitățile rurale, care nu neapărat dețin competențe și experiență în elaborarea propunerilor de proiecte.
4. Recomandăm completarea Legii privind administrația publică locală cu prevederi menite să impună selectarea primarilor admiși să participe în cadrul alegerilor locale pe principii meritocratice (nu politice), în funcție de nivelul de studii, competențele profesionale, abilitățile de comunicare, inclusiv în limbi străine etc. Ar fi necesar, totodată, stipularea unor criterii clare, în vederea identificării cerințelor minime necesare pentru ocuparea unei anumite funcții și revăzute fișele postului pentru fiecare nivel ierarhic al administrației publice.
5. Sugerăm suplinirea Legii privind administrația publică centrală cu prevederi menite să stabilească clar limitele tutelei administrative exercitate de către APC prin delimitarea expresă a raporturilor dintre APC și APL, inclusiv repartizarea funcțiilor exercitate de acestea prin elaborarea unor matrice de sarcini.
6. Recomandăm APC aplicarea măsurilor stimulatorii care ar condiționa activitatea în domeniul administrației publice pe o perioadă prestabilită cum ar fi achitarea unui capital fix la angajare pentru tinerii specialiști care, în schimb, se obligă să activeze în cadrul primăriei timp de 3 ani sau asigurarea pe perioada șederii cu locuință sau compensarea parțială a contractului pentru studii la secția frecvență redusă pentru persoanele ce activează în primării. Considerăm că aceste lucruri ar fi implementate mai facil, dacă ar fi susținute și promovate la nivel central, fie prin acorduri de colaborare cu instituțiile de învățământ, fie prin revenirea la vechea practică de delegare la muncă în teritoriu a tinerilor specialiști care și-au făcut studiile din contul bugetului de stat pentru o perioadă determinată, fie prin alocarea unor sume menite să acopere costurile de închiriere a locuinței pentru persoanele recrutate din alte localități sau să asigure un capital inițial fix achitat condiționat persoanelor tinere la angajare.
7. Propunem revizuirea criteriilor de organizare administrativ-teritorială, în special a comunelor și satelor din Republica Moldova. În acest sens, considerăm oportun atât stabilirea unor criterii teritoriale și demografice clare unanim acceptate, cât și elaborarea și aprobarea normelor pentru constituirea și recunoașterea unei localități rurale prin completarea prevederilor actuale ale Nomenclatorului unităților teritoriale de statistică al Republicii Moldova, spre exemplu numărul minim de 5000 persoane aflate în jurisdicția unei primării/localități rurale.
8. Sugerăm delegarea prin legislația fiscală a dreptului de stabilire a impozitelor și taxelor locale și a plafoanelor pentru aceste taxe către administrația publică locală, cu condiția ca povara fiscală să nu se răsfrângă asupra micilor antreprenori, condiție care trebuie stipulată prin lege. Tot în această ordine de idei, considerăm oportună alocarea taxei rutiere direct bugetelor locale în gestiunea cărora se află drumurile. Toate aceste măsuri ar contribui la descentralizarea resurselor financiare pe plan local și ar reduce semnificativ valoarea facilităților acordate de către stat bugetelor locale pentru acoperirea pierderilor din veniturile omise.

9. Recomandăm elaborarea și implementarea unui cadru general de monitorizare și evaluare a activității APL atât de APC în funcție de gradul de realizare a obiectivelor trasate în strategiile și planurile locale de dezvoltare, existența cărora ar trebui să fie impusă prin lege, cât și de comunitatea locală în funcție de următoarele criterii: calitatea planificării strategice, capacitatea și calitatea serviciilor furnizate, capacitatea financiară, permeabilitatea implicării comunitare și transparența procesului decizional și calitatea resurselor umane.
10. Sugerăm primăriilor din localitățile rurale să utilizeze metodologia de evaluare a impactului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural prin metoda feedbackului oferit de comunitate, totalizând rezultatele în fișa-model propusă de autor, în vederea identificării rezervelor interne de creștere a propriilor performanțe. Considerăm evaluarea performanțelor managementului APL de către locuitorii localităților rurale prin metoda feedbackului o metodă simplă de stabilire de impact, care nu presupune costuri suplimentare și poate fi aplicată cu ușurință de oricare primărie la nivelul oricărei localități rurale.
11. Încurajăm administrația publică și beneficiarii cointeresați să aplice mecanismul de sporire a performanțelor managementului APL elaborat de autor, în perspectiva dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova, dat fiind caracterul ciclic al mecanismului care îi asigură continuitate în aplicare și posibilitate de autoperfecționare.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea privind administrația publică locală: nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 32-35.
2. ALEXANDRU, I., GILIA, C., IVANOFF, I.V. *Organizarea diferitelor sisteme politico-administrative europene. Ediția a II-a, revăzută și adăugată*. București: Editura Hamangiu, 2008. 576 p. ISBN 978-606-522-005-8.
3. CATLABUGA, V., CHIRIAC, L., MANOLE T. ș.a. *Descentralizarea finanțelor locale*. Chișinău: Editura TISH, 2002, 208 p. ISBN 9975-947-16-6.
4. DRECHSLER, W., KATTEL, R. Conclusion: Towards the Neo-Weberian State? Perhaps, but Certainly Adieu, NPM! In: *The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*. 2008/2009, nr. 2, vol. I, pp. 95-99. ISSN 1337-9038.
5. FETESCU, Cezara. „Dezvoltarea rurală prin prisma modificării metodelor de formare a surselor de venituri ale bugetelor locale”. In: *Materialele conferinței practico-științifice «Проблемы и вызовы экономики региона в условиях глобализации»*. 19 decembrie 2018. Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, pp. 104-108. ISBN 978-9975-83-083-6.
6. FETESCU, Cezara. Neo-Weberian State – a possible life-belt for low-developed countries on continental Europe. In: Proceedings of the International Conference „Risk in contemporary economy”, June 6-7, Galati: „Dunarea de Jos” University, pp. 287-293. ISSN 2067-0532.
7. FETESCU, Cezara. Promotorul local – soluție eficientă pentru îmbunătățirea serviciilor și creșterea capacității APL în domeniul dezvoltării locale. In: *Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională „Dinamica schimbării și cultura organizațională a viitorului”, Ediția a II-a*. 18 noiembrie 2021. Chișinău: IP CEEF, tipografia „Valinex, pp. 72-81. ISBN 978-9975-68-442-2.
8. GRAUR, Oleg. Strategii pentru dezvoltarea eficacității și eficienței administrației publice în Republica Moldova. In: *Administrarea publică*. 2019, nr. 1, pp. 122-131. ISSN 1813-8489.
9. IVANOFF, Ivan. Deontologia funcției publice – exercițiul onest și patologic al funcției publice. Târgoviște: Editura University Press, 2004. 129 p. ISBN 973-8413-88-5.
10. POLLIT, Christopher, BOUCKAERT, Geert. *Reforma managementului public. Analiză comparată*. Chișinău: Epigraf, 2004. 336 p. ISBN 9975-924-40-9.
11. POPOVICI, Angela. Eficientizarea administrației publice din republica Moldova: oportunități și provocări actuale. In: *Administrarea publică*. 2018, nr. 2, pp. 33-40. ISSN 1813-8489.
12. SAVCA, Tatiana. Politici de dezvoltare locală durabilă în Republica Moldova: probleme și oportunități. In: *Materialele conferinței „Consolidarea administrației publice locale și*

perspectivele Europene ale Republicii Moldova ". 23 noiembrie 2018, Chișinău: APP, pp. 190-203. ISBN 978-9975-134-20-0.

13. ȘAVGA, Alexandru. Descentralizarea administrativă în contextul reformării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova. In: *Administrarea publică*. 2017, nr. 4, pp. 161-166. ISSN 1813-8489.
14. VARZARI, Ana. *Impactul evaluării performanțelor funcționarilor publici asupra procesului de administrare în Republica Moldova*: tz. de doct. în șt. economice. Chișinău, 2021, 155 p.
15. ДОГА, В. Концептуальные подходы к определению понятия сельской местности через призму рыночных условий. В: *Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету*. 2014, № 6-2014, pp. 29-35. ISSN 2413-2675.
16. ФЕТЕСКУ, Ч. П. Парадигмы развития управленческого менеджмента. В: *Научный взгляд в будущее*. 2019, №12, том 2, с. 9-14. ISSN 2415-766X.
17. *STATISTICA.MD*: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, ©2021 [citat 18 octombrie 2021]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/>

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Contribuții în monografii, culegeri

1. **FETESCU**, Cezara. Implications of new trajectories and models of public management. In: Management mechanisms and development strategies of economic entities in conditions of institutional transformations of the global environment. Riga: ISMA University, 2019, pp. 156-165. ISSN 978-9984-891-07-1.

Contribuții în materialele conferințelor și altor manifestări științifice

2. **FETESCU**, Cezara. „Dezvoltarea rurală prin prisma modificării metodelor de formare a surselor de venituri ale bugetelor locale”. In: *Materialele conferinței practico-științifice «Проблемы и вызовы экономики региона в условиях глобализации»*. 19 decembrie 2018. Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, pp. 104-108. ISBN 978-9975-83-083-6.
3. **FETESCU**, Cezara. Conceptul de management public în retrospectivă. In: *Economie*, vol. 50. Simpozionul Științific Internațional „Perspectivele dezvoltării durabile a spațiului rural în contextul noilor provocări economice”, 4-6 octombrie 2018, Chișinău: UASM, pp. 225-228. ISBN 978-9975-64-299-6.
4. **FETESCU**, Cezara. Dezvoltarea rurală durabilă prin prisma realității din Republica Moldova. In: *Economie*, vol. 50. Simpozionul Științific Internațional „Perspectivele dezvoltării durabile a spațiului rural în contextul noilor provocări economice”, 4-6 octombrie 2018, Chișinău: UASM, pp. 228-232. ISBN 978-9975-64-299-6.
5. **FETESCU**, Cezara. Eradicarea conservatismului mentalitar și valorificarea capitalului uman prin internalizarea liderismului transformațional. In: *Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională „Dinamica schimbării și cultura organizațională a viitorului”*. 20 noiembrie 2020. Chișinău: IP CEEF, tipografia „Valinex”, pp. 243-251. ISBN 978-9975-68-420-0.
6. **FETESCU**, Cezara. Neo-Weberian State – a possible life-belt for low-developed countries on continental Europe. In: Proceedings of the International Conference „Risk in contemporary economy”, June 6-7, Galati: „Dunarea de Jos” University, pp. 287-293. ISSN 2067-0532.
7. **FETESCU**, Cezara. Promotorul local – soluție eficientă pentru îmbunătățirea serviciilor și creșterea capacității APL în domeniul dezvoltării locale. In: *Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională „Dinamica schimbării și cultura organizațională a viitorului”, Ediția a II-a*. 18 noiembrie 2021. Chișinău: IP CEEF, tipografia „Valinex”, pp. 72-81. ISBN 978-9975-68-442-2.
8. **ФЕТЕСКУ**, Ч. П. Концептуальные прения в рамках определения понятия сельской местности. In: *Materialele conferinței „Global science and education in the modern realities - 2020”*, 26-27 august 2020, Nr. 1, Seattle, Washington, pp. 163-167. ISBN 979-8-6914091-1-0.

Articole în publicații seriale

9. **FETESCU**, Cezara. Research directions of political-administrative relations in countries with incipient democracies. In: *Humanities bulletin of Zaporizhzhhe State Engineering Academy*. 2019, nr. 76, pp. 221-229. ISSN 2072-1692.

10. **FETESCU**, Cezara. Reengineering-ul managerial al APL prin prisma tiparelor naționale ale Republicii Moldova. In: *Revista Relații Internaționale Plus*. 2022, nr. 1(21), pp. 226-233. ISSN 1857-4440.
11. **FETESCU**, Cezara. Performanța managementului APL și criteriile calitative de evaluare a acesteia. In: *Revista Administrarea publică*, 2022, nr. 1(113), pp. 107-113. ISSN 1813-8489
12. **FETESCU**, C., **LITVIN** E. Qualitative assessment of the performance of lpa management in the Republic of Moldova with a view to bringing internal reserves into line with the imperatives of rural development. In: *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*. 2022, Vol. 22(1), pp. 223-232. ISSN 2284-7995.
13. **ФЕТЕСКУ**, Ч. П. Парадигмы развития управленческого менеджмента. В: *Научный взгляд в будущее*. 2019, №12, том 2, с. 9-14. ISSN 2415-766X.
14. **ФЕТЕСКУ**, Ч. П. Политико-административная дихотомия – миф или реальность. В: *Научный взгляд в будущее*. 2019, №13, том 2, с. 38-42. ISSN 2415-766X.

ADNOTARE

Fetescu Cezara. Sporirea performanței managementului administrației publice locale ca premisă a dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Teză de doctor în științe economice. Chișinău, 2022

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 134 titluri, 17 anexe, 123 de pagini de text de bază, 40 figuri, 19 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: performanță, funcționar public, dezvoltare, management, administrație publică, spațiu rural, evaluare, impact.

Scopul lucrării: identificarea posibilităților de sporire a performanțelor managementului APL de nivelul I în vederea transferului acestora în direcția dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Obiectivele cercetării:

1. Elucidarea implicațiilor pe care le au noile modele de management public asupra reconfigurării administrative.
2. Investigarea fundamentelor teoretice și metodologice existente privind posibilitățile de evaluare a performanțelor managementului APL prin prisma contribuției sale la dezvoltarea spațiului rural.
3. Evaluarea viabilității socioeconomice a spațiului rural în vederea identificării unor direcții prioritare de dezvoltare a acestuia prin implicarea managementului APL.
4. Identificarea unor pârghii de perfecționare a managementului APL prin intermediul înlăturării barierelor intermediare ce împiedică transferul de performanțe în direcția dezvoltării spațiului rural.
5. Determinarea impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural prin utilizarea metodei feedbackului.
6. Elaborarea unui mecanism de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiva dezvoltării spațiului rural.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în următoarele: stabilirea controverselor în abordările conceptuale ale administrației publice ca catalizatori ai producerii schimbărilor menite să reconfigureze sistemul administrativ prin intermediul noilor modele de management public; identificarea criteriilor menite să stabilească impactul transferului de performanțe al managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova; stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a spațiului rural prin prisma evaluării nivelului de dezvoltare, caracteristicilor acestuia și interdependenței sale cu performanțele managementului APL; sugerarea unor pârghii de perfecționare a performanțelor managementului APL prin elucidarea și analiza barierelor intermediare ce împiedică transferul de performanțe în direcția dezvoltării spațiului rural; elaborarea unei fișe de evaluare a impactului performanțelor managementului APL asupra dezvoltării spațiului rural, menite să identifice rezervele interne de sporire a acestora; sugerarea unui mecanism de sporire a performanțelor managementului APL în perspectiv dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în elaborarea unei metode de evaluare a performanțelor managementului APL și proiectarea unui mecanism menit să contribuie la sporirea acestor performanțe, fapt care va contribui la eficientizarea activităților sale în calitate de factor stimulator al creșterii economice, în vederea aplicării strategiilor manageriale în dezvoltarea durabilă a spațiului rural.

Semnificația teoretică constă în identificarea unor metode și mecanisme menite să contribuie la sporirea performanțelor managementului APL în vederea transferului acestor performanțe asupra dezvoltării spațiului rural din Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării derivă din fișa propusă de autor pentru evaluarea impactului performanțelor managementului APL asupra imperativelor dezvoltării spațiului rural, cât și din factorii de dezvoltare durabilă delimitați în baza studiului viabilității spațiului rural. Lucrarea evaluează impactul performanțelor managementului administrației publice cu scopul identificării barierelor ce stau în calea transferului de performanțe asupra dezvoltării spațiului rural, fapt ce permite delimitarea unui mecanism de perfecționare a acestuia prin identificarea anumitor pârghii concrete.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării științifice au fost diseminate atât în cadrul conferințelor naționale și internaționale, cât și în articolele publicate în revistele de specialitate. Recomandările sugerate, mecanismul de sporire a performanțelor managementului APL și fișa de evaluare elaborate au fost valorificate de 3 primării din localitățile rurale din Republica Moldova.

АННОТАЦИЯ

Фетеску Чезара. Повышение эффективности управления местной публичной администрацией как необходимое условие развития сельских территорий в Республике Молдова.

Докторская диссертация по экономике. Кишинев, 2022

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 134 наименований, 17 приложение, 123 страниц основного текста, 40 рисунков, 19 таблиц. Результаты опубликованы в 14 научных работах.

Ключевые слова: эффективность, государственный служащий, развитие, управление, государственное управление, сельская местность, оценка, воздействие.

Цель работы: определить возможности повышения эффективности управления МПА первого уровня для передачи его на развитие сельских территорий в Республике Молдова.

Цели исследования:

1. Прояснить последствия новых моделей государственного управления для административной реконфигурации.
2. Исследовать существующие теоретические и методологические основы относительно возможностей оценки эффективности управления ЛПА с точки зрения его вклада в развитие сельских территорий.
3. Оценка социально-экономической жизнеспособности сельской местности с целью определения приоритетных направлений ее развития с привлечением руководства МПА.
4. Определить рычаги для улучшения управления МПУ путем устранения промежуточных барьеров, препятствующих передаче результатов деятельности в направлении развития сельских районов.
5. Определить влияние эффективности управления МПУ на императивы развития сельских территорий, используя метод обратной связи.
6. Разработать механизм повышения эффективности управления МПУ в перспективе развития сельских территорий.

Научная новизна и оригинальность работы заключается в следующем: установление противоречий в концептуальных подходах государственного управления как катализаторов изменений, направленных на реконфигурацию административной системы через новые модели государственного управления; выявление критериев, направленных на определение влияния передачи эффективности управления ЛПУ на развитие сельских территорий в Республике Молдова; установление приоритетных направлений развития сельских территорий через диагностику уровня развития, его характеристик и его связи с эффективностью управления МПУ; Предложение рычагов для улучшения эффективности управления МПУ путем выяснения и анализа устрашающих барьеров, препятствующих переносу эффективности на сельское развитие; разработка оценочного листа влияния эффективности управления МПУ на сельское развитие, направленного на выявление внутренних резервов для их улучшения; предложение механизма улучшения эффективности управления МПУ с целью сельского развития в Республике Молдова.

Решение особенно значимой научной проблемы, заключается в разработке метода оценки эффективности управления МПУ и создании механизма, призванного способствовать повышению этой эффективности, что будет способствовать повышению эффективности его деятельности как фактора, стимулирующего экономический рост, с целью применения управленческих стратегий в устойчивом развитии сельского сектора.

Теоретическая значимость диссертации заключается в определении методов и механизмов, направленных на содействие улучшению эффективности управления МПА с целью переноса этой эффективности на развитие сельских территорий в Республике Молдова.

Практическое значение работы вытекает из предложенного автором листа для оценки влияния эффективности управления МПА на императивы сельского развития, а также из факторов устойчивого развития, определенных на основе исследования жизнеспособности сельских территорий. В работе оценивается влияние эффективности управления государственной администрацией с целью выявления барьеров для передачи эффективности на развитие сельских территорий, что позволяет определить механизм ее улучшения путем выявления определенных конкретных рычагов.

Внедрение научных результатов: Результаты научных исследований были распространены как на национальных и международных конференциях, так и в статьях, опубликованных в специализированных журналах. Предложенные рекомендации, механизм повышения эффективности управления ЛПА и оценочная карта эффективности были использованы 3-мя муниципалитетами в сельских районах Республики Молдова.

ANNOTATION

Fetescu Cezara. Improving the performance of local public administration management as a prerequisite for the development of rural areas in the Republic of Moldova.

PhD thesis in economics. Chisinau, 2022

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 134 titles, 17 annexes, 123 pages of basic text, 40 figures, 19 tables. The results are published in 14 scientific papers.

Keywords: performance, civil servant, development, management, public administration, rural area, evaluation, impact.

The main goal of this research is to identify the possibilities of improving the performance of the first level LPA management in order to transfer it to the development of rural areas in the Republic of Moldova.

Research objectives:

1. To elucidate the implications of new public management models on administrative reconfiguration.
2. To investigate the existing theoretical and methodological foundations regarding the possibilities of assessing the performance of LPA management in terms of its contribution to rural development.
3. To assess the socio-economic viability of the countryside with a view to identifying priority directions for its development through the involvement of LPA management.
4. Identify levers to improve LPA management by removing intermediate barriers that prevent the transfer of performance towards rural development.
5. Determine the impact of LPA management performance on rural development imperatives using the feedback method.
6. To develop a mechanism for improving LPA management performance in the perspective of rural development.

The novelty and scientific originality of the work lies in the following: establishing the controversies in the conceptual approaches of public administration as catalysts of changes aimed at reconfiguring the administrative system through new models of public management; identifying criteria aimed at determining the impact of the transfer of performance of LPA management on the development of rural areas in the Republic of Moldova; establishing the priority directions of development of rural areas through the diagnosis of the level of development, its characteristics and its affinity with the performance of LPA management; Suggesting levers for improving LPA management performance by elucidating and analyzing the intimidating barriers that prevent the transfer of performance towards rural development; developing an evaluation sheet on the impact of LPA management performance on rural development, aimed at identifying internal reserves for improving performance; suggesting a mechanism for improving LPA management performance with a view to rural development in the Republic of Moldova.

The important scientific problem solved reside in the developing of a method for assessing the performance of LPA management and designing a mechanism designed to help improve this performance, which will contribute to the efficiency of its activities as a factor stimulating economic growth, with a view to applying managerial strategies in the sustainable development of the rural sector.

The theoretical significance consists in identifying methods and mechanisms aimed at contributing to the enhancement of LPA management performance in order to transfer this performance to the development of rural areas in the Republic of Moldova.

The applicative value of the research derives from the author's proposed sheet for assessing the impact of LPA management performance on rural development imperatives, as well as from the sustainable development factors identified based on the rural viability study. The paper assesses the impact of public administration management performance in order to identify the barriers to the transfer of performance on rural development, which allows the identification of a mechanism for its improvement by identifying certain concrete levers.

Implementation of scientific results: The results of scientific research have been disseminated both at national and international conferences and in articles published in specialist journals. Suggested recommendations and mechanisms to improve the performance of LPA management were used by three municipalities in rural areas of the Republic of Moldova.

FETESCU CEZARA

**SPORIREA PERFORMANȚEI MANAGEMENTULUI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE
LOCALE CA PREMISĂ A DEZVOLTĂRII SPAȚIULUI RURAL DIN REPUBLICA
MOLDOVA**

**SPECIALITATEA: 521.03. – ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 27.06.2022

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 2.0

Formatul hârtiei A4

Tiraj 25 ex.

Comanda nr. 36

Centrul Editorial al UASM
Chișinău, str. Mircești, 42
Tel. 432-575; 432-659